

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Leona Valášková

Dějiny města Kroměříže a Arcibiskupského gymnázia

Olomouc 2022

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, a že jsem použila pouze uvedené zdroje.

V Olomouci dne 20. června 2022

.....

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu diplomové práce PhDr. Pavlu Kopečkovi, za odborné vedení a cenné rady k diplomové práci

V Olomouci dne:.....

Podpis.....

Obsah

Úvod	5
I. TEORETICKÁ ČÁST	6
1. Dějiny Kroměříže	6
1. 1 Arcibiskupský zámek.....	16
1. 2 Podzámecká zahrada	17
1. 3 Květná zahrada	19
1. 4 Slavné osobnosti spojené s Kroměříží	20
2. Arcibiskupské gymnázium	28
2. 1 Historie školy	28
2. 3 Současnost školy.....	33
II. Praktická část.....	36
1. Projekt - Naše Kroměříž.....	36
1. 1. Téma: Naše Kroměříž	39
1. 2. Téma: Historie města Kroměříže	41
1. 3. Téma: Historie školy	44
1. 4. Téma: Osobnosti spojené s Kroměříží	47
1. 3. 1. Téma: Prezentace zvolených osobností	56
1. 5. Téma: Památky města Kroměříže.....	57
1. 5. 1. Téma: Prezentace památek	61
1. 6. Téma: Pověsti Kroměřížska	63
1. 6. 1. Téma: Tvorba vlastní pověsti.....	74
1. 7. Téma: Procházka městem	75
1. 7. 1. Příprava.....	75
1. 7. 2. Procházka městem	77
2. Pracovní list na konci projektu	78
3. Hodnocení žáků	80
4. Vyhodnocení projektu	81
Závěr.....	82
Seznam použitých zdrojů a literatury.....	83

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma Dějiny města Kroměříže a Arcibiskupského gymnázia. Toto téma jsem si vybrala nejen proto, že Kroměříž je krásné moravské město se zajímavou historií, ale především proto, že jsem se nedaleko Kroměříže narodila a měla jsem možnost studovat na zdejším Arcibiskupském gymnáziu.

Cílem mé práce je stručně nastínit historii města od jeho vzniku, až po současnost. Zároveň se chci zaměřit na historii Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži od vzniku až po jeho současnou podobu. Zastavím se i u slavných osobností, které jsou s městem spojené.

První kapitola diplomové práce je věnována historii města Kroměříže od jejího vzniku až po novodobější historii. Podkapitolu tvoří důležité historické památky jako je Podzámecká zahrada, Květná zahrada a Arcibiskupský zámek. Ve druhé podkapitole jsou zmíněny osobnosti, které jsou spojeny s Kroměříží ať už svým narozením, studiem, či dalším působením v tomto městě.

Následující kapitola se zaměřuje na historii Arcibiskupského gymnázia od jeho založení, přes několikanásobné zrušení, až po znovuoobnovení a současnou podobu školy

Praktická část diplomové práce, jíž je návrh projektu s názvem „Naše Kroměříž“, je zasazena do vzdělávací oblasti Člověk ve společnosti, kde se žáci dozvídají informace o svém městě, regionu a kulturních památkách. Cílem projektu je nejen seznámit žáky s historií města a školy, na které studují, ale pomoci jim přiblížit město a jejich školu. V praktické části mé práce využívám, některé informace z části teoretické, jelikož jsou důležité pro přípravu realizaci samotného projektu.

Při vypracovávání mé diplomové práce jsem vycházela především ze sekundární literatury vztahující se k tématu. Pro roky 1945 – 1989 jsem vzhledem k nedostatku sekundární literatury nahlédla do kronik z těchto let, umístěných v Muzeu kroměřížska.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Dějiny Kroměříže

První písemné zmínky o Kroměříži se objevily mezi lety 1107 – 1125. Olomoucký údělný kníže Ota II. Černý ji v roce 1107 prodal jako osadu s mýtem olomouckému biskupovi Janovi zvanému Břichatý. Od této chvíle byly osudy Kroměříže těsně spojené s olomouckým biskupstvím. Zmínka o vybírání mýtu při přechodu řeky Moravy dokládá, že osada byla součástí středověkého systému cel a mýt a že patřila k centrům obchodních komunikací. Nemalou důležitost měly místní krčmy, které sloužili nejen k přespávání a občerstvování, ale také k obchodování. V tomto období zde můžeme najít dvě důležitá centra. Historické jádro s kupeckým osídlením, kde se nacházela ves s tržištěm zmíněná sto let po první písemné zmínce. Později nazývaná Spodní rynek, Nový rynek, Zelený trh a od počátku 20. století Riegrovo náměstí. Tímto místem procházely strategické obchodní cesty. A nejpozději ve 13. století zde byla postavena kaple Panny Marie se hřbitovem. Druhým centrem byl opevněný dvorec s administrativně správní a celní funkcí. Nedaleko něj, v dnešních ulicích Na Kopečku, Ztracená a Vodní, se nacházely řemeslnické dílny, krčmy a krámy.¹

Díky své výhodné poloze se Kroměříž stala centrem biskupského panství a zároveň centrem zájmu nájezdníků. Poprvé byla plněna Tatary v roce 1241, podruhé v roce 1253 kumánskými a uherskými nájezdníky. Ve 13. století, přesněji v roce 1256, biskup Bruno ze Schauenburgu povýšil trhovou ves u řeky Moravy na opevněné město. Jeho nástupci v Kroměříži vystavěli gotický hrad, o jehož podobě nemáme žádné doklady, který byl později upraven na renesanční zámek.²

V roce 1419, v době vypuknutí husitské revoluce, se Kroměříž stala opěrným bodem odpůrce husitského hnutí, zastávce světského panování církve a katolické víry, olomouckého biskupa Jana Železného. Díky němu mělo husitské učení jen malou šanci se ve městě prosadit, ačkoli pouze o rok dříve se ve městě nacházela husitská fara. V roce 1423 byla Kroměříž obležena vojsky východočeských husitů, kteří se vydali na pomoc vůdci kališníků Janu Tovačovskému z Cimburka. V červnu došlo k bitvě, v níž byly biskupovy oddíly poraženy husity, pod vedením Diviše Bořka z Miletína. Den na to se město vzdalo a navždy

¹ PERŮTKA, Marek, JAKUBEC, Ondřej. *Kroměříž: Historické město a jeho památky*. Kroměříž 2012, s. 9.

² PEŘINKA, František Václav. *Vlastivěda moravská. Místopis Moravy*. Brno 1911-1912, s. 163-165.

tak přišlo o řád johanitů. Ačkoli kališníci město brzy ztratili, johanité se do Kroměříže už nikdy nevrátili. Znovu se město do kališnických rukou dostalo v roce 1432, kdy jej obsadili Smil z Moravan s bratry stoupenci Tovačovského. Jejich právo na město bylo potvrzeno právně 18. listopadu 1436, listinou, kterou jim císař Zikmund Lucemburský a rakouský kníže Albrecht Habsburský dali zámek a město do zástavy za 3500 kop grošů českých. Od této doby se v Kroměříži začalo přijímat pod obojí. Dokonce v roce 1450 vznikla utrakvistická škola, na které studoval i budoucí moravský hejtman, Jan Tovačovský z Cimburka.³

Biskupským majetkem se Kroměříž stala opět v roce 1455, kdy papež Kalix III. vyzval krále Ladislava Pohrobka k vyplacení města z husitských rukou. Město však nadále putovalo zástavami z ruky do ruky. Dokonce v roce 1481 král odňal zámek i město biskupu Tasovi Černému z Boskovic a daroval je uherským katolickým pánům Emerichovi a Štěpánovi Zápolským. Biskup tak byl bez protestů odkázán do role podřízeného a služebníka. Roku 1497 se i přes nevoli olomoucké kapituly stal novým olomouckým biskupem člen bohatého uherského rodu, Stanislav Thurzo. Biskup původně přijímaný s nedůvěrou, se nakonec stal požehnáním pro diecézi i město Kroměříž. Stanislav Thurzo v městě prvně pobýval v roce 1499, o rok na to došlo k vykoupení města a hned potom se začalo s obnovou biskupského zámku a jeho přechodu od pozdní gotiky k renesanci. Biskup se také zasloužil o počátek pevně organizovaného řemesla v Kroměříži, když v létě roku 1537 udělil místním řezníkům nejstarší dochované cechovní stanovy.⁴

Kroměříž se dočkala výrazných změn během deseti let episkopátu kardinála Františka z Ditrichštejna. Ten v tu dobu považoval Kroměříž za svou hlavní rezidenci. Po deseti letech, tedy v roce 1612 se však přesunul do Mikulova, odkud měl blíž k císaři Matyáši do Vídně. Během doby, kdy se o Kroměříž zajímal, získal od císaře Rudolfa právo razit mince, které olomoučtí biskupové nevyužívali. Mincovnu nezřídil nikde jinde, než v Kroměříži. A získal privilegium pro židovskou obec. Tím upravil Židům právní poměry, držbu jednadvaceti domů, rabínův dům a židovský špitál a také Synagogu, která sloužila zároveň i jako škola. Obě události proběhly v roce 1606. O sedm let později usiloval o zřízení jezuitské koleje, k tomu ovšem za jeho života už nedošlo. Jezuité byli do města přivedeni až v roce 1636, v

³ PEŘINKA, František Václav. *Dějiny města Kroměříže: Díl I. Obsahující dobu po rok 1620*. Kroměříž: Obecní rada, 1913. s. 103

⁴Tamtéž s. 137

roce kdy kardinál zemřel. Jejich působení ve městě však nemělo dlouhého trvání, pouze 8 let, do dobytí Kroměříže.⁵

Když v roce 1618 došlo ke vzpouře evangelické opozice, Morava se k ní nepřipojila a Kroměříž tak zůstala v rukou olomouckého biskupa kardinála Ditrichštejna. Avšak roku 1618 provedli moravští evangelíci převrat a v srpnu Kroměříž obsadili. Ve stejném měsíci byl kardinál prohlášen na moravském zemském sněmu za zrádce a byl mu zabaven veškeré jeho statky. Mimo to moravští stavové zrušili olomoucké biskupství, jehož centrem byl kroměřížský zámek. A v roce 1620 kroměřížské panství darovali novému českému králi Fridrichu Falckému. Po bitvě na Bílé hoře byl olomouckému biskupství navrácen jeho majetek. Správcem Moravy se stal František kardinál z Ditrichštejna. V této době bylo také obnoveno manské biskupství, jehož centrum bylo opět v Kroměříži. Proti Uhrům a vzbouřeným Valachům byla ve městě v létě roku 1621 umístěna císařská posádka. A byli to právě Valaši, kteří 26. června 1643 vojensky podpořili švédského generála Torstensonu při vyrabování Kroměříže. Kroměříž byla zapálena, zkáza se nevyhnula ani zámku. Z 244 domů přežilo pálení a drancování jen 69 budov. Všechny významnější budovy byly zničeny, kromě kostela sv. Mořice, který byl „pouze“ vykraden a areálu františkánského kláštera. O další ničení města se zasloužily nejen obě bojující strany, ale i mor a požár, který vypukl v roce 1656. Následující rok biskup Leopold Vilém městu obnovil výsady a řemeslníkům sdruženým v ceších, obnovil shořelé stanovy.⁶

O obnovu a pozdvihnutí Kroměříže se za 31 let svého episkopátu zasloužil biskup Karel z Lichtenštejnu – Kastelkorna. Ten v roce 1665 vrátil do Kroměříže biskupskou mincovnu a nechal pro ni postavit budovu, ve stejném roce obnovil ve městě konání manských sněmů a soudů a o 23 let později (v roce 1688) byl posvěcen základní kámen piaristické koleje, o jejichž příchod do města se biskup zasloužil. O šest let později začala stavba gymnázia. Kromě toho biskup dohlížel na opravy ve městě, na které měšťanům přispíval. Nutil je stavět atikové štíty, tzv. „vylhaná prvá nebo druhá“ poschodí nad domy. Aby ta vzhledově sjednotily hlavní fasády. Díky svému zájmu a nemalým finančním příspěvkům pozvedl biskup Karel II. Z Lichtensteinu–Kastelcorna město Kroměříž a učinil z něj perlu Moravy. Změnil zámek na honosné sídlo, opravil městské hrady, přestavěl

⁵ PEŘINKA František, Václav. *Osm let jezuitské koleje v Kroměříži, Sborník historického kroužku 33,1932, s. 31 -32*

⁶ PEŘINKA, F., V.: *Dějiny města Kroměříže*. 1. díl. Kroměříž, 1913, s. 397.

zámeckou zahradu na anglický park a vybudoval mincovnu. Za městskými hradbami nechal vytvořit barokní Libosad, který dnes známe jako Květnou zahradu.⁷

V roce 1679 byla do města z Vídně zavlečena morová epidemie, která zbrzdila rozkvět města. Jako poděkování za skončení morové epidemie byl na Velkém náměstí postaven Morový sloup se sochou Panny Marie. Mezi roky 1715 – 1716 byla Kroměříž uzavřena kvůli další morové ráně. Což zbrzdilo nejen další rozvoj města, ale hospodářsky jej to poškodilo, jelikož nebylo možné konat trhy jak v Kroměříži, tak na celé Moravě. Další ránu město utrpělo s příchodem Pruských vojsk, která ve městě pobývala od února do dubna.⁸ (Vojsko se nechalo od měšťanů velice nákladně vydržovat. Navíc při odchodu město vydrancovali a co nepobrali, to zničili. Zlomovým rokem pro olomoucké biskupství, byl rok 1777, kdy bylo biskupství povýšeno dekretem císařovny Marie Terezie na arcibiskupství.

Po bitvě u Slavkova, kdy Napoleon slavil vítězství, byla Kroměříž okupována francouzskými vojáky. Bojům se naštěstí vyhnula. Na začátku 19. století byla ve městě založena manufaktura na sukno. Roky 1832 – 1853 byly ve znamení úprav zámku, rozšiřování Podzámecké zahrady a dalšího budování.⁹

V roce 1848 město hostilo Ústavodárný říšský sněm Habsburské Monarchie. Sněm byl nucen opustit Vídeň z důvodu sílící revoluce, která zanedlouho zachvátila celou monarchii. Od 23. listopadu do 7. března 1849 se tak Kroměříž stala hlavním městem monarchie, neboť se do města sjeli představitelé všech zemí k vyjednání nové ústavy. Přestože se císařský dvůr přestěhoval do Olomouce, František Palacký navrhl, aby byl sněm přestěhován do Kroměříže. Jelikož ta, na rozdíl od Olomouce a Brna skýtala klid k projednání ústavy. Byly zde také vhodné prostory a Palacký město dobře znal, z dob, kdy pracoval v arcibiskupském archivu. Kroměřížská ústava, i přes snahu schopných řečníků, nebyla přijata a sněm byl 7. března rozehán císařskými vojáky. Posléze byla přijata oktrojovaná březnová ústava, vnucená ke schválení šlechtou a panovníkem.¹⁰

⁷ GRAUBNER, Jan, ZATLOUKAL, Ondřej, ed. *Kroměříž - Květná zahrada 1691: Flower Garden - Kremsier 1691*. Kroměříž: Národní památkový ústav, 2008. s. 2

⁸ PEŘINKA, František Václav. *Dějiny města Kroměříže: Díl druhý část čtvrtá*. Kroměříž: Národní výbor, 1948. s. 232

⁹ JAROSLAV, Mathon. *Kroměříž*. Praha, 1948.

¹⁰ SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížský sněm 1848–1849: kronika prvního ústavodárného shromáždění rakouských národů*. Kroměříž: Městský osvětový sbor, 1933. s. 22

V druhé polovině 19. století vznikají v Kroměříži spolky jako Moravan nebo Sokol. A díky školám, které mají věhlas po celé Moravě, získalo město přídomek Hanácké Athény.

V době první světové války město plnilo úkol sanitárního města – péče o zraněné, zásobování fronty a cvičení nových jednotek. Po válce zde bylo několik vojenských jednotek umístěno a tak se začalo s budováním kasárenských komplexů.

Před 12. březnem 1938, byla Kroměříž stále ještě klidným městem. Ovšem Zábor Rakouska v ono osudné datum všechno změnil. V restauracích se legionáři scházeli nad mapou Španělska a sledovali postup Frankovy armády na aragonské frontě. Dobrovolníci odcházeli na frontu, stejně tak jako sbírky na pomoc republikánskému Španělsku. O několik dní později se Henleinova strana sloučila s občanskými stranami sudetských Němců. Kroměříž v roce 1938 byla převážně českým městem, německou menšinu tvořilo pouhých 6 % obyvatel. Na pováženou ovšem byl počet nespolehlivých lidí, především Němců sloužících v tehdejší československé armádě. Někteří z nich vystupovali protičesky, další to hráli na obě strany a jiní, převážně ti ze smíšených manželství, až po okupaci přešli k Němcům.¹¹

Zásluhou Penky a Hillera se, ačkoli jen na krátkou dobu, po více než 50 letech vrátila němčina jako úřední jazyk na kroměřížskou radnici. Stejně jako narůstaly požadavky Němců, narůstaly i výtržnosti ve městech, kde měli většinu.¹²

Po 15. březnu 1939 kdy byl zbytek naší země včetně Kroměříže anektován, vstoupila do města motorizovaná jednotka s pěchotou, aby město převzali. Slovenští občané žijící v Kroměříži byli nuceni vrátit se na Slovensko a naopak lidé vyhnaní ze Slovenska přicházeli do Kroměříže. S vojáky přišlo do města i gestapo, které se usídlilo v budově dnešní pedagogické školy.¹³

Po atentátu Jana Kubiše a Jozefa Gabčíka na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha v květnu roku 1942 stála ve městě na plakátovacích plochách a ve všech novinách výzva následujícího znění: „*Dne 27. května 1942 byl v Praze spáchán atentát na zastupujícího říšského protektora SS – Obergruppenfuhrera R. Heydricha. Na dopadení*

¹¹ SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížská kronika: metodická pomůcka vlastivědná*. Kroměříž: Kroměřížská Jiskra, 1963.

¹² DUBOVSKÝ, Aleš. *Kroměříž ve stínu hákového kříže*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1995. s. 7.

¹³ SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížská kronika: metodická pomůcka vlastivědná*. Kroměříž: Kroměřížská Jiskra, 1963. s. 125.

*pachatelů se vypisuje odměna 10 miliónů korun. Kdo pachatele přechovává, poskytuje jim pomoc, anebo má vědomosti o jejich pobytu a neoznámí to, bude zastřelen s celou rodinou.*¹⁴

Díky tomu, že i přes nebezpečí se v Kroměříži našli lidé, kteří byli ochotni pomoci, přežil válku dr. Ogoun, muž, u nějž se v Praze sešli Jan Kubiš a Jozef Gabčík se spolupracovníky ze skupiny Anthropoid. Po atentátu byl v Ogounově bytě ošetřen raněný Kubiš. Před obavou ze zatčení, opustil Dr. Ogoun svůj byt v Praze a přestěhoval se do Kroměříže, kde se chvíli skrýval u svého bratra, později byl „jako choromyslný“ přijat do psychiatrické léčebny v Kroměříži. Atentát si vyžádal mnoho lidských životů, kromě obětí vypálených Lidic a Ležáků, musíme zmínit i osoby, které byli shledáni vinnými ze schvalování atentátu. Z Kroměříže to byl Vincenc Bednařík, který byl popraven 4. června 1942 v Brně. I přes persekuce bylo mnoho českých lidí ochotno bojovat.

V červnu roku 1942 vystěhovali fašisté židy z jejich domovů a přestěhovali je do domů v Židovně – Moravcově ulici. Mnohdy se v jednom bytě tísnily i čtyři vícečlenné rodiny. K tomu měli Židé zákaz vstupu do následujících ulic a částí města: Velké náměstí, Sněmovní náměstí, Kovářská ulice, Vodní ulice až na nádraží. Židé, kteří v těchto ulicích stále bydleli, byl vstup do ulic povolen, ovšem pouze pokud se bezpečnostním orgánům prokážou potvrzením o pobytu vydaným policejním úřadem. Všichni Židé měli také zakázáno kupovat noviny, stejně tak bylo zakázáno nežidovským občanům, pro Židy noviny kupovat.

26. června začalo odvážení Židů do koncentračního tábora v Terezíně, které trvalo do 6. Července. Z 290 odvezených židů se vrátilo pouhých 19. Zahynulo mnoho obchodníků, živnostníků, tři lékaři, advokát, rabín s manželkou a dvěma dětmi a mnoho studentů.

Veřejní zaměstnanci museli v říjnu skládat zkoušky z němčiny. Ovšem stačilo, aby měl úředník, nebo učitel někde poznámku, že je málo politicky spolehlivý a zkoušku neudělal, přestože německy uměl dobře. Ve školství došlo také ke změně. Při maturitních zkouškách byla na první místo postavena znalost Německého jazyka, zeměpisu a dějepisu Velkoněmecké říše. Naproti tomu o českých dějinách se nesmělo mluvit vůbec. Každý předseda maturitní komise dostal od německého inspektora obálku s příkazem, kolik procent maturujících má propadnout.

V roce 1943 se Němci rozhodli k ještě radikálnějšímu kroku a to zredukování českého středního školství, což se v Kroměříži dotklo především Arcibiskupského gymnázia, které

¹⁴ DUBOVSKÝ, Aleš. *Kroměříž ve stínu hákového kříže*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1995s. 50 – 51.

bylo zrušeno. Zároveň od nového školního roku 1943/44 byla zavedena šestistupňová klasifikace. V dubnu roku 1943 byli těsně před maturitními skoro všichni žáci kroměřížských oktáv vytrženi ze školy a nasazeni na práci ve zbrojním průmyslu. Lidé byli nasazováni jak v Německu, tak i na území protektorátu.¹⁵

25. července roku 1944 byl vydán Hitlerův výnos o totálním válečném nasazení, na jehož základě Němci přistoupili k vojenským odvodům takřka celých ročníků na práci do říše. Tyto odvody se samozřejmě dotkly i kroměřížských občanů. Během léta a podzimu občané Kroměříže stále více vnímali přibližující se fronty. Narůstaly nálety na protektorátní území a 22. srpna 1944 dokonce došlo k leteckému střetu nad kroměřížským okresem.¹⁶

Po novém roce už výuka na kroměřížských středních školách neprobíhala. Většina původně školních budov byla Němci zabrána pro jiné účely. Od 19. února 1945 byly všechny kroměřížské školy na měsíc zavřeny z důvodu nebezpečí tyfové epidemie. A jelikož byla výuka neustále rušena přelety spojeneckých letadel nad městem, bylo vyučování 18. dubna 1945 do odvolání zastaveno.

Na jaře roku 1945 Němečtí vojáci zjistili, že se jejich situace stává neudržitelnou a tak začali město vyklízet, přesto někteří z nich ve městě zůstali.

2. května Němci vyhodili do vzduchu oba železniční mosty, městem procházeli malé skupiny vojáků s pěchotními a protitankovými zbraněmi a vojáci obsazovali některé protitankové zábrany.¹⁷

Útok na Kroměříž začal 4. května 1945 kolem osmé hodiny ranní. Město bylo ušetřeno větších škod jen díky tomu, že nebylo k dobývání použito těžké dělostřelectvo. Pravý břeh Kroměříže rumunská armáda osvobodila 4. května 1945, břeh levý se osvobození dočkal o dva dny později. 6. května 1945 došlo za městem k vítězné bitvě, kdy Němce porazil 1. čs. sbor po boku Rudé armády. Přesto však došlo k poškození města ze strany Němců, když ustupující okupanti vyhodili do povětří most přes řeku Moravu a granátem zapálili zámeckou věž.¹⁸

¹⁵ DUBOVSKÝ, Aleš. *Kroměříž ve stínu hákového kříže*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1995. s. 62-63.

¹⁶ DUBOVSKÝ, Aleš. *Kroměříž ve stínu hákového kříže*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1995. s. 71.

¹⁷ Pálka, Petr: *Konec války v Kroměříži a role Josefa Žourka z Rataj*. Kroměříž 2005, s. 28.

¹⁸ SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížská kronika: metodická pomůcka vlastivědná*. Kroměříž: Kroměřížská Jiskra, 1963. s. 126.

7. a 8. května byl ustanoven první revoluční městský národní výbor města Kroměříže, jehož prvním předsedou se stal kpt. Antonín Ševčík. První dny po osvobození nebyly pro občany Kroměříže právě lehké, museli se vypořádávat s nedostatkem pitné vody, plynu a elektřiny. Docházelo k zatýkání kolaborantů. Ale zároveň i k návratům těch „šťastných“, kteří přežili věznění v nacistických věznicích a koncentračních táborech¹⁹

První rozkaz velitele města zahrnoval obnovu hospodářského a kulturního života. Osvobození znamenalo začátek mírového života. Začátek však znamenal práci na odstraňování zbytků opevnění, budování zbořených mostů obnovu plynového a vodovodního potrubí, elektrického a telefonního vedení, zajištění potravin a zdravotní péče. 9. května proběhla oslava konce války na Velkém náměstí. Stejně jako po první světové válce, i tentokrát byli souzeni zrádci spolupracující s nepřítelem. Na Rejdišti byl pro Němce zřízen sběrný tábor.

V roce 1946 se konaly první volby, zároveň byl zahájen Dvouletý plán, který měl za cíl odstranit škody v hospodářství. Voleb se účastnily pouze čtyři politické strany, 3 z nich získaly téměř vyrovnané počty hlasů. KSČ – 3 324, Čs. národně – socialistická strana 3 324, Čs. strana lidová 3.275. Čtvrtá strana Čs. soc. demokratická získala pouze 1.577 hlasů. Výsledky byly ve prospěch Čs. strany lidové. Po únorovém puči se však moci chopila Komunistická strana Československa. Jejím představitelem se stal Alexej Čepička.

Kromě čistek nepohodlných osob, zrušení organizací Orel, Junák, YMCA a přebudování Sokola, docházelo k nucené kolektivizaci půdy, socializaci obchodů a živností a zdravotnictví. Toto vše podstatně snížilo kvalitu práce a životní úroveň. Dokonce byla potají v noci odstraněna socha T. G. Masaryka, kroměřížského symbolu demokracie.

Komunistický režim se tvrdě postavil proti církvím a především katolické. V rámci II. pozemkové reformy byl zkonfiskován veškerý majetek Ústředního ředitelství arcibiskupských statků v Kroměříži, který zajišťoval financování provozu zámku, podzámecké a květné zahrady a taky spousty charitativních organizací. Během školního roku 1949 bylo zavřeno Arcibiskupské gymnázium. Františkáni a byli začátkem roku 1950 odvezeni do takzvaných koncentračních klášterů a veškerý jejich majetek byl zabaven. Později potkal stejný osud i sestry sv. Vincence z Paul, které v Kroměříži vedly dětský útulek, starobinec a nemocnici pro

¹⁹ Sigmund, Ladislav: Odboj Kroměřížanů proti okupantům v letech 1939-1945. Kroměříž 1975, s. 52.

chudé a sestry sv. Kříže, které působily v nemocnici, pečovaly o staré lidi a staraly se o provoz v Arcibiskupském gymnáziu.²⁰

V roce 1951 získalo město statut městské památkové rezervace, aby tak zůstalo živým památkem sedmi uplynulých století, podoba starého města má být zachována a včleněna do soudobého života. Dokonce zámecká věž, poničená v roce 1945 ustupující německou armádou, byla obnovena ve své původní podobě.²¹ Se stavbou se začalo v srpnu 1947, přestože byl termín dokončení stanoven na 31. března 1948, byla stavba dokončena již 20. prosince 1947. Slavnostní ukončení stavby zámecké věže proběhlo 11. června 1948, kdy byly do zlaté kupole vloženy 3 kovové kasety.²²

Začátkem 60 let, kdy byl střed města vyhlášen Městskou památkovou rezervací, začalo se pracovat na památkové obnově architektur, budování komunikací, rozvodů energií a vody, telefonizace a teplovodních rozvodů. Budova radnice se po 163 letech vrátila k původnímu účelu, sídlu správy města. Proběhla rozsáhlá rekonstrukce Květné zahrady, čímž získala původní podobu dle plánů. Památkovou údržbou prošla i zahrada podzámecká. V srpnu roku 1960 začaly přípravy k oslavám 700 let od vzniku Kroměříže. Jelikož město nebylo založeno zakládací listinou, bylo rozhodnuto, že oslavy se budou konat v roce 1963, jelikož po roce 1262 se v listinách o Kroměříži hovoří již jako o oppidu.²³ Oslavy byly zahájeny 8. května 1963 ve sněmovním sále kroměřížského zámku.²⁴

Po roce 1968 v období tzv. normalizace znovu nastoupily čistky, docházelo k likvidaci podniků a kulturních zařízení, bylo zrušeno Uměleckohistorické muzeum. Tělovýchova, kultura a samosprávné orgány byly reorganizovány.

Do roku 1970 byl rozvoj města největší, stavěly se nové byty a průmyslové stavby. Moderní byty přitáhly do města nové obyvatele. Vyšší počet obyvatel znamenal potřebu zajištění služeb a doplnění obchodní sítě. Kromě základních a mateřských škol se zvýšil i počet středních škol a učilišť. Od roku 1970 se začalo s rekonstrukcí Květné zahrady.²⁵

²⁰ ZAHRADNÍČEK, František a Antonín LUKÁŠ. *Kroměříž na fotografiích Františka Zahradníčka*. Kroměříž: AggrA, 1997. s. 53 - 54

²¹ SPÁČIL Jindřich, Kroměříž. Brno: Blok, 1971.

²² KRŮPA, Václav. *Kronika města Kroměříže 1948*. Kroměříž: MNV, 1948. s. 45 -46.

²³ MEJSNAR, Karel, *Kronika města Kroměříže 1960*. Kroměříž: MNV, 1960. s. 94 -95.

²⁴ MEJSNAR, Karel, *Kronika města Kroměříže 1960*. Kroměříž: MNV, 1963. s. 31.

²⁵ ZAHRADNÍČEK, František a Antonín LUKÁŠ. *Kroměříž na fotografiích Františka Zahradníčka*. Kroměříž: AggrA, 1997. s. 54 - 55

22. listopadu se sešla na Velkém náměstí první kroměřížská manifestace, která čítala odhadem 300 účastníků převážně z řad studentů a studentek. Manifestace následující den se zúčastnilo již přes 800 lidí. Po upozornění, že jde o nepovolenou demonstraci, se účastníci manifestace, přesunuli na tržnici u Podzámecké zahrady. Následující dny počty účastníků narůstaly. 25. a 26. listopadu se na Velkém náměstí sešlo již něco přes 3000 lidí. Četli se rezoluce, nejrůznější řečníci hovořili k davu, vystupovali studenti z olomoucké a brněnské univerzity. Lidé na klopách nosili trikolory a manifestace zakončovaly zpěvem státní hymny. Generální stávka 27. listopadu 1989 se konala od 12 do 14 hodin a zahájena byla houkáním sirén a zvoněním zvonů. Na tuto stávku se sešlo kolem 15 000 lidí, promluvil zde představitel Občanského fóra, zazněla státní hymna a shromáždění se rozešlo. Další etapa začala v 16. 30 hodin, kdy se na Velkém náměstí sešel mítink, na němž promluvili nejen zástupci politických stran a Občanského fóra, ale i lidé, kteří chtěli vyjádřit svůj názor.²⁶

V srpnu roku 1995 byli kroměřížský zámek a zahrady vyhlášeny kulturní památkou a došlo k přípravě k zapsání tohoto komplexu na Listinu kulturního dědictví UNESCO, k čemuž došlo v roce 1998.²⁷

Záchraně kulturního dědictví byla největší pozornost věnována po roce 1989. Byl schválen dosavadní znak a město k němu získalo i prapor. Přispěním památkářů, státu, majitelů a sponzorů z řad podnikatelů a podniků, peněžních ústavů i svépomoci občanů se realizuje program oprav církevních památek, zámeckého komplexu, ale i uměleckých památek, zničených nejen nedostatkem péče, ale i vandalismem.²⁸

Po roce 1990 došlo k velké obnově historického města a Kroměříž byla vyhlášena nejkrásnějším historickým městem pro rok 1997. V roce 1998 byly zahrady a zámek v Kroměříži zapsány na listinu světového kulturního dědictví UNESCO.²⁹

V dnešní době je Kroměříž prosperujícím městem s množstvím škol a historických a kulturních památek, proto je právem nazýváno Hanácké Athény.

²⁶ ZAPLETALOVÁ Marta, *Kronika města Kroměříže 1989*. Kroměříž: MNV, 1989.

²⁷ ZAHRADNÍČEK, František a Antonín LUKÁŠ. *Kroměříž na fotografiích Františka Zahradníčka*. Kroměříž: Aggra, 1997. s. 54 – 55.

²⁸ ZAHRADNÍČEK, František a Antonín LUKÁŠ. *Kroměříž na fotografiích Františka Zahradníčka*. Kroměříž: Aggra, 1997. s. 54 – 55.

²⁹ GRAUBNER, Jan, ZATLOUKAL, Ondřej, ed. *Kroměříž - Květná zahrada 1691: Flower Garden - Kremsier 1691*. Kroměříž: Národní památkový ústav, 2008. s. 3.

1. 1 Arcibiskupský zámek

Dodnes se spekuluje o tom, zda na místě dnešního zámku, stál gotický hrad, či ne. Tento hrad měl být postaven biskupem Brunem ze Schaunburku. Za pozůstatek onoho gotického hradu byla považována hranolová věž. Její výstavba ovšem mohla být spojena se změnami, které v 16. století prováděl Stanislav Thurzo.³⁰ Gotická věž byla postavena za použití techniky typické pro gotické hrady, navíc byla větrací okénka zaměněna za gotické střílny. Ovšem, mnohem pravděpodobnější je teorie, že šlo o stavbu palácového typu, sloužící jako biskupské sídlo.³¹

O přestavbu, či novou výstavbu sídla se zasloužil Stanislav Thurzo, který započal výstavbu renesančního zámku. K předchozím dvěma křídly, severovýchodnímu a jihovýchodnímu, přibyla další dvě křídla a zámecká věž. V úpravách zámku pokračovali další biskupové. Např. Stanislav Pavlovský, který se zajímal o zámecký interiér a mimo jiné budoval další pokoje.³²

Tricetiletá válka se podepsala nejen na městě, ale i na samotném zámku. A až do zvolení biskupa Karla z Lichtenštejna Kastelkorna se ani město, ani zámek přílišných oprav nedočkali. Do roku 1666 na stavbě pracoval architekt Luches, který město znal z dřívějších dob, kdy zde pracoval. Ten vytvořil koncepci nového zámku – zatím ovšem pouze na papíře. Po jeho smrti v květnu tohoto roku, se práce ujal mladý architekt, Giovanni Petro Tencalla. Ten se držel Luchesovi představy, kterou dále rozvíjel. Biskup práce bedlivě sledoval a mnohdy do ní i zasahoval drobnými, nebo i většími poznámkami, a jelikož byly tyto poznámky kvalifikované, architekt jim vyhověl. Naneštěstí se biskup dokončení stavby nedočkal, jelikož v roce 1695 zemřel. Zámek byl dostavěn o tři roky později, tedy v roce 1698. V tomto roce započaly interiérové úpravy, jichž se účastnili malíři Carpofo a Giovanni Gioancomo Tencallové, spolu s Paolem Paganim a Filippem Abbiatim. Interiérové úpravy byly dokončeny za episkopátu Wolfganga Hannibala ze Schrattenbachu.

³⁰ Historie a zajímavosti ze zámku – Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [online]. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [cit. 10. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.zamek-kromeriz.cz/zajimavosti-ze-zamku/>

³¹ ŠTĚTINA, Jan. *Gotický hrad*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009, s. 17.

³² JAKUBEC, Ondřej. *Renesanční zámek*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009, s. 23

16. března 1752 vypukl požár, který zničil střechu zámku a poškodil interiér. Knihovna byla naštěstí zachráněna díky piaristům. Opravy zámku byly dokončeny za episkopátu biskupa Maxmiliána z Hamiltonu (1761 – 1776). Přesun ústavodárného Říšského sněmu na půdu zámku v roce 1848, měl za následek přejmenování Velké jídelny na Sněmovní sál. V následujících letech již na zámku docházelo jen k menším interiérovým úpravám.³³

1. 2 Podzámecká zahrada

Byla založena v roce 1509 a v průběhu několika staletí byla rozšířena do rozlohy neuvěřitelných 64 hektarů. Její vzhled a obsah se od jejího vzniku měnil. Původně zelinářský sad a ovocná zahrada byla v 17. století přebudována na barokní zahradu a v 19. století se z ní stal stylový krajinářský park, kde je v dnešní době vysázeno přes 200 druhů vzácných stromů z různých koutů Evropy, Ameriky a Asie.³⁴

Počátky Podzámecké zahrady sahají až ke konci středověku a rané renesance. V této době vznikla nejen užitková zahrada, ale i okrasná zahrada s několika vodními plochami a menší obora pro chov vysoké zvěře. K tomu došlo za episkopátů olomouckých biskupů Stanislava Thurza, Viléma Prusinovského a Stanislava Pavlovského. Ovšem k rozkvětu a rozšíření podzámecké zahrady došlo až ve druhé polovině 17. století kdy na biskupský stolec nastoupil Karel z Lichtensteinu – Castelcorna. Přestože přišel do města poničeného 30letou válkou a musel se tak soustředit na obnovu důležitých městských budov, zasloužil se o vybudování ne jedné, ale dvou okrasných zahrad Květné zahrady (tehdy nazývané Libosad) a Zahrady podzámecké.³⁵

O další proměnu Podzámecké zahrady se zasloužil v 18. století Antonín Theodor Colloredo-Waldsee. Díky němu můžeme v zahradě mimo jiné nalézt sochy a jiné stavební doplňky v řeckém, tureckém, čínském a dokonce i tichomořském stylu. Tato proměna trvala od roku 1790 přibližně 10let.³⁶ Ovšem k nejradikálnější přestavbě došlo po příchodu nového

³³ TOGNER, Milan. *Barokní rezidence*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVNÍŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009, s. 49.

³⁴ Historie Podzámecké zahrady – Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [online] Arcibiskupský zámek v Kroměříži. [cit. 10. 03. 2022] Dostupné z: <https://www.zamek-kromeriz.cz/historie-podzamecke-zahrady/>

³⁵

³⁶ DVOŘÁČEK, Petr. *Naše nejkrásnější historické zahrady*. Olomouc: Rubico, 2008. s. 84

arcibiskupa Ferdinanda Maria Chotka v první třetině 19. století. Ten se společně s architektem Antonem Archem rozhodl v duchu idejí německého knížete Hermanna von Pücklera, proměnit sentimentální zahradu v romantický park. Chotek se ovšem dokončení svého projektu nedočkal. A tak se promítají jeho ideje s představami jeho nástupce Maxmiliána Josefa Sommerau-Beckha.³⁷

V druhé polovině 19. století již došlo jen k několika malým úpravám jako je přestavba zámeckého portiku a vybudování nového monumentálního schodiště, které se využívá dodnes.³⁸

³⁷ DVOŘÁČEK, Petr. *Naše nejkrásnější historické zahrady*. Olomouc: Rubico, 2008. s. 84 – 85.

³⁸ Historie Podzámecké zahrady – Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [online] Arcibiskupský zámek v Kroměříži. [cit. 10. 03. 2022] Dostupné z: <https://www.zamek-kromeriz.cz/historie-podzamecke-zahrady/>

1. 3 Květná zahrada

Květná zahrada spojuje styl pozdně renesančních italských a německých památek s francouzským barokně klasicistním stylem, což tuto zahradu činí jedinečnou.

O vybudování Květné zahrady se v druhé polovině 17. století zasloužil olomoucký biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcornu. První fáze výstavby proběhla mezi lety 1665–1675. V této době vznikla hlavní část zahrady. K doplňující druhé fázi došlo během osmdesátých let 17. století. Biskup měl od začátku jasnou představu, jak by měla Květná zahrada (tehdy se jí říkalo Libosad) vypadat. Inspiraci našel nejen v renesančním modelu odloučených zahrad vznikajících u Francouzských sídel, ale i v italském, holandském a německém stylu.³⁹

Centrum zahrady tvoří dvě části – květnice a štěpnice. Na hlavní ose můžeme nalézt například okrasné parky, kašny, Rotundu, labyrinty, vodní plochy a Jahodové kopečky. Z východní strany zahradu doplňují hospodářská a okrasná stavení jako například skleníky, Holandská a Pomerančová zahrada, bažantnice, Hospodářský dvůr, Králičí kopeček a ptáčnice.⁴⁰

V době proměny kulturního a uměleckého citění, byla v průběhu 18. a počátku 19. století zahrada doplněna o několik skleníků. Byla tehdy spíše hospodářským a botanickým zázemím zámku. K výraznější proměně došlo až ve 40. letech 19. století, vyjma Rotundy, ta prošla úpravou až na konci 19. století. K revitalizaci narušených částí zahrady došlo v 50. letech 20. století.

Květná zahrada byla spolu s Podzámeckou zahradou v roce 1998 zapsaná na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.⁴¹ Po rozsáhlé rekonstrukci byla Květná zahrada otevřena 6. a 7. 9. 2014 prvním ročníkem festivalu HORTUS MAGIKUS.

³⁹ GRAUBNER, Jan, ZATLOUKAL, Ondřej, ed. *Kroměříž - Květná zahrada 1691: Flower Garden - Kremsier 1691*. Kroměříž: Národní památkový ústav, 2008. s. 2

⁴⁰ Historie – Květná zahrada Kroměříž [online] Květná zahrada Kroměříž. [cit. 10. 03. 2022]. Dostupné z <https://www.kvetnazahrada-kromeriz.cz/cs/o-zahrade/historie>

⁴¹ GRAUBNER, Jan, ZATLOUKAL, Ondřej, ed. *Kroměříž - Květná zahrada 1691: Flower Garden - Kremsier 1691*. Kroměříž: Národní památkový ústav, 2008. s. 3

1. 4 Slavné osobnosti spojené s Kroměříží

Níže vypsané osobnosti zmiňuji proto, že se pojí k městu Kroměříži a dotváří tak jeho kulturní a historický ráz. Více se věnuji osobnostem méně známým, právě proto, že se o nich příliš nehovoří a podle mě je to škoda, jelikož pro Kroměříž i naši zemi byly, nebo stále jsou, přínosem. Více známé osobnosti zmiňuji většinou jen okrajově. Některé ze zmíněných osobností dokonce vystudovaly Arcibiskupské gymnázium, což by mohlo být pro studenty tohoto gymnázia motivací

Zároveň bych ráda výčet těchto osobností a životopisy některých z nich použila v praktické části své práce.

Prof. PhDr. Oldřich Králík, DrSc.

Oldřich Králík se narodil 9. června 1907 v Kroměříži, kde také vystudoval Arcibiskupské gymnázium. Během studií projevoval zájem o literaturu a přispíval do školního časopisu. Stal se českým literárním historikem, textologem, kritikem, editorem a pedagogem. V literární historii pokryl období od 10. do 20. století. In memoriam získal Cenu města Olomouce v literární činnosti.⁴²

Jaromír Hnilička

Dlouhé roky působil v Orchestru Gustava Broma jako skladatel, trumpetista a aranžér. Jeho Jazzová mše, která měla v zahraničí obrovský úspěch, byla několikrát uvedena i v Kroměříži.

V Kroměříži také studoval. Již během gymnaziálních let založil rytmickou skupinu, později orchestr Rytmus, se kterým měli řadu vystoupení. Od roku 1948 byl jeho otec za své názory vězněn na Mírově. Tato událost se podepsala i na budoucnosti jeho syna, jelikož mu bylo znemožněno studovat na vysoké škole. Jedinou možností tak pro něj byla hudba. Bratislavská konzervatoř byla naštěstí, jako jediná, ochotná jej přijmout. Vystudoval v roce

⁴² ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 36

1958 a poté hrál ve slovenské filharmonii. Do Kroměříže se pravidelně vrací, hraje v Podzámecké zahradě, na zahrádce Starého pivovaru, na setkání jazzového klubu, ale i v Domě kultury.⁴³

Mudr. Josef Kvapilík

Na gymnáziu studoval během války. Příjímací řízení trvalo 5 dní. Ze stovek uchazečů bylo vybráno jen 35 studentů a 5 studentek. Kromě českého jazyka, němčiny, matematiky a zeměpisu, byli žáci zkoušeni i z tělovýchovných disciplín jako jsou běh, skoky a sportovní hry. Celé to bylo zakončeno pochodem a přeplaváním řeky Moravy.

Po maturitě nastoupil na lékařskou fakultu v Olomouci. Po třech letech byl však přeřazen na lékařskou fakultu hygienickou UK v Praze. Původně byl z přeřazení nešťastný, potom jej však upoutalo preventivní zaměření medicíny a duševní hygiena. Tak po dokončení studií nastoupil na katedru tělovýchovného lékařství jako odborný asistent, kde zůstal až do roku 2001, kdy odešel do důchodu.

S Kroměříží udržuje trvalé kontakty a je zároveň předsedou občanského sdružení Přátelé Kroměříže v Praze. Organizuje různé besedy, přednášky, setkávání se známými osobnostmi a všichni členové se živě zajímají o dění v Kroměříži.⁴⁴

Bruno ze Schauenburku

Olomoucký biskup, rádce a diplomat českého krále Václava I. a později Přemysla Otakara II. Mimo jiné se zabýval správou biskupského majetku, který zvelebil a také rozšířil. Blízko staršího osídlení založil nové město, jménem Kroměříž. Dokonce zde nechal vystavět i hrad, dnešní arcibiskupský zámek. Zřídil ve městě kolegiální kapitolu u svatého Mořice, manský soud a nechal vysázet vinohrady a vyhloubit vinné sklepy.

⁴³Jaromír Hnilička – Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky* [online]. Město Kroměříž. [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/slavne-osobnosti/osobnosti-mesta-kromerize/jaromir-hnilicka/>

⁴⁴Mudr. Josef Kvapilík – Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky*[online]. Město Kroměříž. [cit. 23. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/slavne-osobnosti/osobnosti-mesta-kromerize/mudr-josef-kvapilik/>

Hovořil nejen německy a latinsky, ale nejspíš i česky. Díky svému hraběcímu původu se vyznal nejen v teologii, ale i ve vojenství, stavbě hradů a hospodaření.⁴⁵

Jan Milíč z Kroměříže

Notář české královské kanceláře, později populární pražský kazatel, který je pokládán za největšího reformního českého kazatele 14. Století. Křestní jméno „Jan“, které je často ke jménu přiřazováno, není doloženo žádnými prameny. Pravděpodobně se narodil v Tečovicích. Navštěvoval katedrální školu v Olomouci a poté působil v Kroměříži. Jako notář doprovázel Karla IV. Do Německa. Pravděpodobně se na přelomu let 1362 a 1363 stal kanovníkem pražské katedrály. Pod vlivem Konráda Waldhausera se stal asketou a v prosinci roku 1363 se vzdal svých funkcí. V roce 1372 založil na Starém městě, v budově bývalého veřejného domu, kazatelskou školu a útočiště kajících prostitutek.

Kázal v češtině. Po mších ještě zpovídal, navštěvoval nemocné a vězně, obracel hříšníky na pravou cestu a snažil se bližním pomáhat nejen duchovně, ale i hmotně. Díky tomuto svému zapálení si vysloužil ochranu od samotného krále Karla IV. přestože jej nazval Antikristem.⁴⁶

František Gogela

Farář a botanik.

Narodil se v Podhradní Lhotě, ovšem chvíli po narození se s rodiči přestěhoval do Holešova. Vystudoval Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži a teologickou fakultu v Olomouci. Byl kaplanem v Kyjově, Bílovicích a Uherském Hradišti. Později se stal katechetou na měšťanských školách, poté působil jako farář v Podhradní Lhotě a Rajnohovicích. Kromě duchovní činnosti se amatérsky věnoval archeologii. Veškeré své poznatky zaznamenal v pojednáních o hradech a hradiscích v okolí Hostýna. Jeho rozsáhlý herbář byl uložen zčásti na Sv. Hostýně, ve Valašském Meziříčí a v muzeu v Holešově.

⁴⁵ Bruno, hrabě ze Schaumburgu – Arcibiskupství olomoucké. *Arcibiskupství olomoucké - Oficiální stránky olomoucké arcidiecéze* [online]. Arcibiskupství olomoucké. [cit. 27. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/bruno-hrabe-ze-schaumburgu/>

⁴⁶ KOPECKÝ, Milan a Josef POHANKA, HASHEMI, Michaela, ed. *Jan Milíč z Kroměříže a Jan z Jenštejna*. Žďár nad Sázavou: Cisterciána Sarensis, 1999.

Valašský herbář obsahující na 1000 dokladů ve 12 svazcích věnoval právě Muzeu ve Valašském Meziříčí, čímž položil základ botanických sbírek tamního muzea.⁴⁷

Alois Musil

Papežský prelát, biblista, orientalista, cestovatel a spisovatel.

Narodil se v Rychtářově, moravské vsi blízko Vyškova. Byl nejstarší z pěti dětí. Aby ulehčil své rodině tíživou finanční situací, vstoupil do teologického semináře. V roce 1891 byl vysvěcen na kněze. V roce 1895 poprvé odcestoval do orientu, aby pronikl do samotných základů křesťanství v autentickém prostředí. Brzy po příjezdu do Jeruzaléma se se školní výpravou vydal do Egypta. Zpět se vraceli hypotetickou trasou Exodu. Tato školní výprava byla pro něj důležitým impulzem k dalším samostatným cestám do blízkého i vzdáleného okolí.

Cestoval po Arábii, stal se spolunáčetníkem dvou beduínských kmenů, přivážel si spoustu okopírovaných řeckých nápisů, fotografií, náčrtků, ale i biblistické, etnografické, topografické a botanické poznatky. Poznatky ze svých cest publikoval ve Vídni na přelomu 19. a 20. století. Jako jediný Čech obdržel 21. února 1928 zlatou medaili Charlese P. Dalyho a byl zapsán v čestné síni Americké zeměpisné společnosti na desku cti.

Po návratu ze zámoří se v Československu Alois Musil zapojil do pedagogické a publikační činnosti. Během let 1929 – 1932 vydal osm populárně naučných cestopisů a od roku 1934 začala vycházet jeho hospodářsko-politická dvanáctidílná řada Dnešní Orient.

Jeho poznatky dodnes zůstávají nenahraditelným zdrojem informací. Měl obrovský vědecký záběr a stejně rozsáhlé zanechal i své dílo. Vydal 54 knižních titulů a přes 1200 odborných a populárních článků.⁴⁸

⁴⁷ KOUTNÝ, Vladimír. Almanach vydaný k 10. výročí znovuoobnovení arcibiskupského gymnázia v Kroměříži. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2001, s. 33

⁴⁸ ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 23 - 24

Msgre Jan Šrámek

Vystudoval arcibiskupské gymnázium v Kroměříži a teologickou fakultu univerzity v Olomouci. V roce 1892 byl vysvěcen na kněze. V letech 1893 – 99 sloužil jako kaplan v Novém Jičíně. Vykonával také duchovní služby ve věznici krajského soudu a v novojičínské polepšovně. Třetího února roku 1895 založil v Novém Jičíně Katolický spolek dělnický. V roce 1898 založil také ženský křesťansko – sociální spolek Budoucnost. V letech 1905 – 1918 působil v Brně jako docent a profesor na brněnském biskupském alumnátu.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byl zvolen předsedou Československé strany lidové. Se svým spolupracovníkem Františkem Hálou v roce 1939 uprchl do Polska, Francie a nakonec do Velké Británie, kde se stal předsedou londýnské emigrační vlády. V únoru 1948 podal demisi a opustil funkci místopředsedy vlády. V březnu téhož roku se pokusil o útěk do exilu, byl však zatřen a do konce svého života vězněn. Posmrtně jej v roce 1991 prezident Václav Havel vyznamenal Řádem T. G. Masaryka druhého stupně.⁴⁹

Josef Karel Matocha

Český teolog, vysokoškolský pedagog, arcibiskup olomoucký a metropolita moravský.

Narodil se do rodiny kováře. Po ročním studiu na gymnáziu v Uherském Hradišti přešel studovat na Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. V roce 1911 získal doktorát filozofie na Gregoriánské univerzitě v Římě. 15. června 1914 byl vysvěcen na kněze a roku 1915 získal titul doktora teologie. Po návratu do vlasti působil jako kaplan ve Vojenské nemocnici v Rožumberoku a dva roky jako profesor dogmatiky a filozofie na Bohoslovecké fakultě v Nitře.

V letech 1931 – 39 a po okupaci v letech 1945 – 48 přednášel na olomoucké teologické fakultě křesťanskou filosofii a spekulativní dogmatiku. Dokonce se dvakrát stal děkanem fakulty. Papež Pius XII. jej roku 1948 jmenoval arcibiskupem olomouckým. Úřad ovšem vykonával pouze do Velikonoc roku 1950, kdy byl nezákonně internován komunistickou státní mocí, kdy nesměl vycházet ze své rezidence. Neustále s ním byl

⁴⁹ ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 24

zaměstnanec StB, který mu nedovolil poslouchat rozhlas, nebo číst noviny. In memoriam mu byl v roce 1999 udělen Řád T. G. Masaryka I. Třídy.⁵⁰

Msgre Josef Hlouch

Narodil se 26. března 1902 do rodiny drobného rolníka. Povinnou školní docházku absolvoval v Lipníku. Po vystudování arcibiskupského gymnázia a po pobytu v chlapeckém semináři v Kroměříži, roku 1922 vstoupil do kněžského semináře v Olomouci. Pátého července roku 1926 byl arcibiskupem Prečanem vysvěcen na kněze. Poté byl poslán do Spálova, aby zde vykonával svou kněžskou povinnost, a v prosinci téhož roku byl poslán do Jesence jako administrátor. V září 1927 se stal v branících u Krnova kooperátorem a o rok později působil v Olomouci – Hodolanech jako exposita.

V roce 1934 vydal knihu *Problém odpadu od církve* a o šest let později vydal knihu *Konverse a konvertité*. Materiál ke knihám čerpal ze svých zkušeností a osobní praxe. Jen za svého působení v Olomouci-Hodolanech přivedl 461 konvertitů zpět ke katolické církvi. Kromě kněžské činnosti se věnoval také charitě.

Jeho velký intelekt mu pomohl v roce 1934 k titulu doktor teologie. Okupace v roce 1939 mu však zabránila v dalším působení na fakultě. Ale po konci druhé světové války byl 1. října 1945 jmenován profesorem bohoslovecké fakulty v Olomouci.

V létě roku 1947 byl papežem Piem XII. jmenován českobudějovickým biskupem. Brzy po nástupu do diecéze si získal srdce katolíků i nevěřících. Neštítel se totiž navštívit rozličná prostředí přes školy, koncertní síně, továrny až po fotbalové stadiony. Dokonce na požádání sportovců učinil první výkop. V roce 1950 došlo k omezení jeho svobody, kdy jej na každém kroku doprovázel agent Státní bezpečnosti. V této době byl izolován v budově rezidence. Až 9. června 1968 se opět vrátil do úřadu. Zemřel 10. června 1972.⁵¹

⁵⁰ ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 16 - 17

⁵¹ ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 17

kardinál Štěpán Trochta

Narodil se 26. března 1905 ve Francově Lhotě do rodiny zemědělce. Obecnou školu vystudoval v rodné vesnici. Na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži studoval v letech 1917 – 1921, naneštěstí musel z rodinných důvodů studia přerušit. I přesto se rozhodl ve studiu pokračovat a stát se knězem. Přípravku absolvoval ve Foglizzo nedaleko Turína, kam odjel na podzim roku 1923. Řeholní sliby složil v září roku 1925, čímž se stal jedním z prvních českých saleziánů. Třetího července 1932 byl vysvěcen na kněze. V únoru roku 1934 odešel do Ostravy, kde se stal spoluzakladatelem Ústavu pro výchovu učňovské mládeže. V roce 1935 přešel do Prahy, kde začal jako člen Salesiánské společnosti budovat chlapecký domov pro chudou mládež. Ústav měl výchovné a sociální poslání. Chlapci měli k dispozici klubovny a sportovní hřiště. Mimo jiné se i učili hrát na hudební nástroje.

Po atentátu na Heydricha byl Štěpán Trochta převezen do vězení. Následující roky prožil v koncentračních táborech (Terezín, Mauthausen, Dachau). Po osvobození v roce 1945 se vrátil do ústavu, ovšem se silně podlomeným zdravím.⁵²

Pavel Josef Vejvanovský (1640 – 1693)

V Kroměříži působil ve službách biskupa Lichtensteina. Skladatel barokní hudby, trubač, autor řady světských a chrámových skladeb, biskupský kapelník a ředitel kůru.

Max Švabinský (1873 – 1962)

Rodák z Kroměříže. Významný malíř a grafik ve stylu novoromantismu a secese, člen spolku výtvarných umělců Mánes.

Jan Rypka (1886 – 1968)

Rodák z Kroměříže. Orientalista působící v Istanbulu a Teheránu, český spisovatel a znalec perské a turecké literatury.

Ludvík Svoboda (1895 – 1979)

V letech 1934–1938 působil ve velitelských funkcích u 3. pěšího pluku v Kroměříži. Generál, prezident Československé socialistické republiky a autor vojenské a memoárové literatury.

František Kožík (1909 – 1997)

Prozaik, dramatik a básník, působící v Kroměříži. Autor rozhlasových a televizních her, filmových scénářů, libret a písňových textů.

Karel Kachyňa (1924 – 2004)

Filmový režisér a scénárista působící v Kroměříži.

⁵² ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007. s. 17

Miloš Macourek (1926 – 2002)

Kroměřížský rodák, český scénárista, dramatik a básník, autor beletrie hlavně pro děti.

Felix Slováček (* 1943)

Vlastním jménem Antonín Slováček. Klarinetista, saxofonista, hudební skladatel a dirigent. Studoval v Kroměříži na Vejvanovského konzervatoři.

Karel Kryl (1944 – 1994)

Kroměřížský rodák, písničkář, básník a grafik, jeden z hlavních představitelů českého protikomunistického protestsongu v letech 1968–1989.

Antonín Procházka (* 1952)

Kroměřížský rodák, syn skladatele Antonína Procházky. Herec a režisér v Divadle J. K. Tyla v Plzni. Úspěšný autor rozhlasových, televizních a divadelních her. Moderátor televizních pořadů.

Bořivoj Navrátil (1933 - 2011)

Kroměřížský rodák, významný divadelní, rozhlasový a filmový herec, zasloužilý člen Národního divadla a zároveň i vysokoškolský pedagog.

František Václav Peřinka (1878 – 1949)

archivář a historik města Kroměříže, topograf, vlastivědný pracovník, místopisec a národopisec, autor Dějin města Kroměříže

Jaromír Tomeček (1906 – 1997)

narozen v Kroměříži, prozaik, autor vlastivědné literatury, spisů pro mládež a překladů z maďarštiny

Alexej Čepička (1916 – 1990)

narozen v Kroměříži, politik (ministr vnitřního obchodu, ministr spravedlnosti, ministr národní obrany), státník (člen předsednictva ÚV KSČ), autor právnické literatury.

Gustav Brom (1921 – 1995)

jazzový kapelník, hudební skladatel, zpěvák a klarinetista, studoval v Kroměříži

Jaroslav Koutecký (1922 – 2005)

kroměřížský rodák, odborník v oborech fyzika a chemie, předseda Grantové agentury AV ČR, autor vědeckých publikací z oblasti elektrochemie, kvantové chemie, fotochemie⁵³

⁵³Slavné osobnosti – Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky*[online]. Město Kroměříž. [cit. 14. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/slavne-osobnosti/>

2. Arcibiskupské gymnázium

Za více než 150 let existence školy vyšlo z jejích bran mnoho významných absolventů. Někteří z řad kněží, další si zvolili jiná, civilní povolání. Z řad biskupů to byli např. Msgre Josef Karel Matocha, Msgre Josef Hlouch, kardinál Štěpán Trochta nebo Msgre František Vaňák. Ze zástupců civilních povolání to byli například botanik František Gogela, orientalista, profesor olomoucké, vídeňské a pražské univerzity, cestovatel a arabský šejk Alois Musil nebo politik a významný prvorepublikový činitel, předseda vlády Msgre Jan Šrámek.⁵⁴

2. 1 Historie školy

Arcibiskupské gymnázium bylo založeno v roce 1854 olomouckým arcibiskupem Bedřichem z Fürstenberka jako „malý seminář“, jehož účelem bylo dle závěrů tridentského koncilu poskytnout vzdělání nadaným a talentovaným chlapcům z chudých rodin. Počítalo se s tím, že chlapci z chudých poměrů na sebe snáze vezmou břímě kněžského povolání. Úkolem výchovy bylo přivést tyto chlapce k tomu, aby pokračovali v teologických studiích.

Stavební místo pro budovu bylo vybráno v prostoru mezi Mlýnskou bránou a chrámem svatého Mořice. Stavba byla započata roku 1857 a byla dokončena o tři roky později. Během probíhající stavby, byli chovanci semináře umístěni v budově, která na přistavovaný seminář navazovala a částečně sloužila jako koňské stáje. V prvním patře budovy bylo dvanáct hostinských pokojů, kde bývali ubytováni hosté biskupa, jelikož zámek neměl dostatečnou kapacitu. Začátek činnosti školy byl naplánovaný na školní rok 1855/56 a prvním ředitelem byl jmenován František Dvořák, který podnikl studijní cestu do Štýrského Hradce, Salcburku a Lince, aby se seznámil s podobnými zařízeními. Původně nešlo ani tak o gymnázium, jako spíše o konvikt, kdy většina výuky probíhala na piaristickém gymnáziu. S čímž souvisejí pozdější problémy. V roce 1857 byl ministerským výnosem počet žáků v jedné třídě určen na 50, tím nezbylo místo pro chovance semináře. Proto rok 1858/59 začal domácím studiem, pod vedením kněží, podle státních učebních osnov. Studium bylo postupně rozšířeno na osm tříd. Po jejich absolvování museli seminaristé složit maturitu na veřejném

⁵⁴ ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007.

gymnáziu. Toto se netýkalo pouze kandidátů teologie, protože do roku 1869 se maturita pro vstup do kněžského semináře nevyžadovala. Od roku 1869 docházeli seminaristé v 7. a 8. třídě na piaristické, později německé gymnázium, aby mohli složit maturitní zkoušku. Aby mohli být chovanci semináře přijati v 7. třídě na jednu z těchto škol, museli prokázat značné znalosti a složit přijímací zkoušku v německém jazyce. Z toho důvodu se na výuku němčiny kladl v semináři důraz. Přesto, nebo možná právě proto se škola snažila o vyvážení obou vyučovacích jazyků, českého a německého.

Přes svou samostatnost ohledně finančních zdrojů, se škola musela stále spoléhat na jiné školy, kde by mohli jejich žáci složit maturitní zkoušku. Proto vedení školy žádalo právo veřejnosti. Arcibiskup toto rozhodnutí podporoval a posílal schopné kněze na filosofické školy v Praze a Vídni, aby tak měli stejnou kvalifikaci jako státní profesori. Nakonec se však svého úsilí vzdal, snad kvůli nezdaru jeho přítele Jana Valeriána Jirsíka, biskupa v Českých Budějovicích. Nástupce kardinála Theodor Kohn, přes svou usilovnou snahu, také neuspěl. Nakonec se to podařilo až třetímu muži v řadě a to brněnskému biskupovi Františkovi Sal. Bauerovi. Ten výnosem ministerstva kultu a vyučování ze 7. června 1911 získal pro arcibiskupské gymnázium právo veřejnosti. Škola se tak stala plnoprávným veřejným gymnáziem. Vyučovacím jazykem byly po roce 1911 čeština a němčina, Němečtí žáci se učili z německých učebnic a čeští z učebnic českých. V zásadě tak jeden ústav spojoval dvě gymnázia české a německé. Maturitní zkoušku studenti skládali ze svého mateřského jazyka a ne pouze z jazyka německého, jak tomu bývalo dřív. Město tak získalo novou střední školu a bylo právem nazýváno hanáckými Athénami. Arcibiskupské gymnázium si získalo oblibu především proto, že umožňovalo studium i chudým studentům s množstvím stipendií, žáci ovšem museli vykazovat píli při studiu a být dobrých mravů. Škola začala používat spojený název seminář a gymnázium. Častou kontrolu standardů vzdělávání (většinou dvakrát za rok) vykonávala nejen školní inspekce, ale také inspekce poslané arcibiskupem, nebo vykonané přímo jím.⁵⁵

Z důvodu nedostatku místa, nebo spíše množství nových studentů, které by nebylo kam umístit, se v roce 1910 začalo s přístavbou nové budovy, která byla dokončena již za 3 roky, tedy v roce 1913.

⁵⁵ ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM, Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950 : vydáno k zahájení nového školního roku 1991. Kroměříž: Grafia, 1991. s. 23.

Ke konci éry Rakouska-Uherska měla škola vynikající pověst. Absolventi gymnázia zaujímali důležitá místa ve společnosti a státní správě. Škola v této době patřila mezi větší vzdělávací ústavy, počet studentů se pohyboval vždy kolem 300.

První světová válka se nepodepsala jen na budoucí podobě naší země, ale i na chodu školy. Během mobilizace prošlo ústavem na 3000 vojáků, školní rok tak mohl začít až 1. října 1914. Na frontu bylo odvedeno 109 studentů, kdy 8 z nich se již nevrátilo. Kromě toho škole několikrát hrozil zábor pro vojenské účely. Vzhledem k nedostatku učitelů byly počty hodin redukovány. V zimě byla škola zavřena úplně. Naproti tomu škola několikrát ročně žákům umožňovala složit „válečnou maturitu“ Žáci povolání do vojenské služby tak mohli studium dokončit ve zkrácené formě.

Již před první světovou válkou se ve výuce objevily předměty, které by se dali označit za výuku v militaristických dovednostech. Ačkoli netvořili součást školních osnov, byly brány velmi vážně. A tak se žáci cvičili ve střelbě z ručních palných zbraní, ve školní budově a na školním dvoře samozřejmě pouze teoreticky, dokonce do osnov pronikl šerm a tělocvik získal zcela vojenský obsah.

I přes nepříznivou situaci během války arcibiskupské gymnázium a seminář neukončily svou činnost a dál pokračovali ve výuce. Přestože se ředitel musel postavit dokonce rozhodnutí arcibiskupa. Po dohodě s městskou radou probíhalo vyučování pouze dopoledne a v odpoledních hodinách byla budova školy propůjčena k výuce žáků z jiných škol. Kromě toho Dr. Segeřa, tehdejší ředitel, vypisoval válečné půjčky. To mu sice přineslo všeobecný záslužný řád císaře Františka Josefa, škola se tak dostala do dluhů, ze kterých se bude několik let dostávat.⁵⁶

Vyhlášení samostatného Československa se neprojevila jen na fungování naší země, ovlivnila samozřejmě i chod této vzdělávací instituce. Výnosem zemské školní rady z 31. března 1919 bylo gymnázium prohlášeno za jednojazyčné. Čeští studenti usilovali o to, aby škola byla česká a němečtí žáci zase chtěli školu německou. Při poměru 120 českých studentů proti 72 německým bylo rozhodnutí jasné. Škola se nakonec stala ryze českým vzdělávacím ústavem a němečtí žáci a profesori proto přešli do semináře v Bruntálu, který pro ně byl nově zřízen. Přesto na škole zůstala povinná výuka německého jazyka, především proto, že

⁵⁶ ARCIBISKUPSKÉ GYMNAZIUM, Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950 : vydáno k zahájení nového školního roku 1991. Kroměříž: Grafia, 1991. s 25.

olomoucká diecéze oplývala rozsáhlými oblastmi s německým osídlením a dalo se předpokládat, že budoucí kněz, i české národnosti, může být umístěn právě tam.⁵⁷

Gymnázium se během své působnosti stalo nejen důležitou vzdělávací institucí, pro některé chlapce se stalo přípravou pro duchovní povolání. Učitelé se žákům snažili předat nejen vědomosti důležité pro jejich další vývoj v životě, nezapomínali ovšem ani na důležitost kultury. Žáci měli možnost navštívit hudební představení, jako například koncert české filharmonie, dokonce i francouzské pianistky G. Laroux. Studenti se dokonce mohli seznámit i se známými spisovateli. Například Jan Zahradníček v roce 1937 recitoval své básně a Jan Čep v roce 1938 hovořil o věčných hodnotách v české literatuře.⁵⁸

Školní rok 1938/39 byl zahájen pod hrozbou německé okupace. 22. a 23. 9. roku 1938 byly všechny učebny zabrány vojenskou správou a pět profesorů bylo mobilizováno.

V plné míře bylo vyučování obnoveno až 3. 10. 1938. Žáci z Hlučínska se do školy jich nevrátili. 15. března 1939 byl zbytek Čech a Moravy vtělen do Velkomoravské říše, a tak započal život v Protektorátu Čechy a Morava.

Okupace naší republiky ovlivnila mimo jiné samozřejmě i chod školy. Po zabrání Sudet se nemohli tamní žáci vrátit zpět do školy, mnozí tak studium ani nedokončili. Od roku 1940 se armáda několikrát pokusila školu zabrat. To se jim podařilo o dva roky později, 3. února 1942. Učitelé se museli přestěhovat a studenti museli odjet domů. Až po usilovném hledání, jim bylo nalezeno ubytování v Hulíně, Kojetíně a z malé části i v Kroměříži. Ředitel reálného gymnázia v Kroměříži, nabídl své třídy k dalšímu provozu. Vyučovalo se tedy střídavě dopoledne a odpoledne, žáci se tak mnohdy vraceli do ubytoven až po osmé hodině večerní. Nejdříve byli učitelé a vedení arcibiskupského gymnázia pouze sledováni gestapem a výuka byla omezena. Nakonec bylo arcibiskupské gymnázium v roce 1943 zrušeno ministerským výnosem. Od začátku příštího školního roku tak byly jeho třídy připojeny k reálnému gymnáziu. Část studentů byla donucena odjet na práci do Říše.⁵⁹

Po vstupu rumunských vojsk 5. května 1945 do města, se Kroměříž i její školy osvobodily a mohly začít znovu plně fungovat. Ihned se začalo s opravami poškozených budov, s čímž pomáhali i navrátilivší studenti. Výuka byla obnovena na konci května v roce

⁵⁷ KOUTNÝ, Vladimír. Almanach vydaný k 10. výročí znovuoobnovení arcibiskupského gymnázia v Kroměříži. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2001, s. 13.

⁵⁸ ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM, Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950 : vydáno k zahájení nového školního roku 1991. Kroměříž: Grafia, 1991. s. 28

⁵⁹ KOUTNÝ, Vladimír. Almanach vydaný k 150. Výročí založení chlapeckého semináře 1854 – 2004. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2004, s. 7.

1945, zezáčátku ovšem pouze pro V. třídu a oktávány, aby mohli dokončit maturitu. Ve školním roce 1945/46 bylo otevřeno již 5 tříd. Ústav se během následujících let opět rozrůstal o další studenty, během této doby došlo k rozkvětu a rozvoji školy. I přes snahy vedení tomu zabránit, byla škola během školního roku 1949/1950 zrušena z rozhodnutí komunistické moci. Prvního září 1948 došlo k zestátnění Arcibiskupského gymnázia, k zabavení a likvidaci budov došlo v létě roku 1950. V této době gymnázium sloužilo jako Domov mládeže pro Kroměřížské školy a zároveň zde bylo sídlo Střední ekonomické školy. Že zde dříve bylo Arcibiskupské gymnázium, připomínal pouze latinský nápis Gymnasium archiepiscopale a socha Panny Marie nad kaplí. V dolní kapli školy se pořádaly diskotéky, horní kaple sloužila jako sklad.⁶⁰

Ke znovuoobnovení školy došlo až v roce 1991 na podnět olomouckého arcibiskupa Františka Vaňáka. Ten o arcibiskupském gymnáziu prohlásil následující.

„Jsem velmi rád, když ve své nemoci mohu přivítat a pozdravit nový začátek působnosti mně milého arcibiskupského gymnázia v Kroměříži. Je to opravdu náš ústav a mně je milý i tím, že jsem sám v něm studoval a v roce 1936 maturoval. Naše kroměřížské gymnázium mělo zásluhou svých profesorů a ředitelů velmi dobrou úroveň a pověst. Vděčně vzpomínám na ty světlé postavy, jejichž charaktery nás doposud šťastně oslovují. Chlapeckému semináři, který byl s gymnáziem spojen, vděčí mnoho mužů za svou formaci ve víře i zbožnosti. Nejednou knězi poskytla v mládí „seminárka“ možnost vnímat hlas Božího volání...“⁶¹

⁶⁰ KOUTNÝ, Vladimír. *Almanach vydaný k 150. Výročí založení chlapeckého semináře 1854 – 2004*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2004, s. 13

⁶¹ ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM, *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950* : vydáno k zahájení nového školního roku 1991. Kroměříž: Grafia, 1991.

2. 3 Současnost školy

K obnovení Arcibiskupského gymnázia došlo v prosinci roku 1990 a první studenti prošli branami školy v září roku 1991. Avšak navrácení pozemků a budovy bylo právně dokončeno až v roce 2001.

Namáhavá práce po stránce materiální, pedagogické a duchovní pomohla k obnovení věhlasu školy a k podobě, v jaké Arcibiskupské gymnázium známe dnes. Více než 150 let od zaožení a 31 let od znovuobnovení školy, je plně funkční výchovnou a vzdělávací institucí.⁶²

Přestože již škola neklade důraz na výchovu ve víře, neodklonila se od svého záměru, podporovat žáky v jejich víře a ostatním žákům tuto víru představit, ale nevnucovat. K tomuto obratu došlo po roce 1991, kdy původně chlapeckou školu začaly v hojně míře navštěvovat i dívky. Další změnou byla domácí náboženská výchova a výuka. Dříve školu navštěvovali žáci, kterým se již v raném dětství v domácím prostředí a v rámci farnosti dostávalo náboženské výchovy a výuky. Dnes školu navštěvují žáci bez náboženské výchovy, ať už pokřtění, či nepokřtění. Účast na bohoslužbách v kapli gymnázia, která byla před rokem 1950 povinná, zůstala jako možnost, kterou využívá jen menší část studentů.

Po roce 1991 vyvstal nový problém a to ten, že neexistovaly jednotné osnovy a učebnice náboženství pro církevní gymnázia. Vyučující náboženství tak museli vytvořit osnovy a skripta pro žáky. Arcibiskupské gymnázium tak vydalo Příručku církevních dějin.

První ředitel školy, Mudr. Mgr. František Stehlík stál v roce 1991 před dvěma úkoly. Vytvořit tým spolupracovníků a zajistit uvolnění budovy AG. Zástupce ředitele RNDr. Petr Krejčí sestavil skupinu nadšených pedagogů, kteří začali pracovat na koncepci takové školy, která by studentům otevřela cestu k poznání. Důležité bylo také materiálně-technické zajištění. A jakmile kroměřížská Obchodní akademie a domov mládeže pro střední školy, které sídlili v prostorách gymnázia, získali nové budovy, celý areál byl uvolněn pro potřeby Arcibiskupského gymnázia. Naneštěstí byla budova školy předána ve špatném stavu, kvůli zanedbané údržbě. Vedení školy tak stálo před dalším úkolem, kterým se stala rekonstrukce

⁶² KOUTNÝ, Vladimír. *Almanach vydaný k 150. Výročí založení chlapeckého semináře 1854 – 2004*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2004, s. 14

(plynofikace kotelny, sanace sklepních prostor, oprava auly a rekonstrukce kuchyňského křídla) a modernizace školy (PC učebny, odborné učebny a laboratoře).

V září roku 1995 se ředitelem školy stal Ing. Petr Kvapilík, který vytvořil stabilní pedagogický sbor a pokračoval ve znovu zdokonalení vzdělávacího a výchovného systému na Arcibiskupském gymnáziu, které si za 10 let od znovuoobnovení získalo pevné postavení mezi středními školami.⁶³

Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži je v dnešní době katolické gymnázium se všeobecným zaměřením. Nabízí čtyřleté a šestileté studijní programy. V šestiletém programu je 6 tříd, každá za jeden ročník. Ve čtyřletém programu je tříd 12 – 3 třídy za každý ročník označené písmeny A, B, nebo C. Cílem gymnázia je studenty vzdělávat a vychovávat v souladu s křesťanskými hodnotami. Přesto zde mohou studovat i žáci s jiným vyznáním, nebo bez vyznání.

Škola má vlastní internát pro žáky ze vzdálenějších koutů republiky. Nechybí zde ani školní jídelna, kde je možné si vybrat z více jídel. Jako jedna z mála má škola i vlastní bar, kam mohou žáci chodit ve volném čase a kde se jednou za čas pořádají diskotéky. Přístupná je všem žákům také knihovna, která je mimo jiné vybavena i počítači.

Žáci mají také možnost navštěvovat v rámci školy různé kroužky, například florbal, historický šerm, lukostřelba, lezení po horolezecké stěně, modelování, nebo mohou žáci využít školní hřiště ke hře volejbalu. Studenti s pěveckým nadáním mohou také svůj volný čas věnovat zkouškám sboru AVE. Ten byl založen při znovuoobnovení školy v roce 1991, MgA. Františkem Mackem. Kromě zdokonalení svých pěveckých schopností mají členové sboru možnost se účastnit soutěží sborů a soustředění v Chorvatsku.

Ke konci roku je jeden týden v červnu, nazvaný „Projektový týden“, věnován různým aktivitám, do kterých se žáci mohou zapojit. Studenti mají možnost v rámci projektového týdne například navštívit cizí země (pouť do Santiaga de Compostela), vyzkoušet si chemické pokusy, číst a překládat texty v latině, trénovat šerm, nebo mnoho jiných aktivit. Gymnázium se také zapojuje do různých projektů a soutěží, které žákům pomáhají se zdokonalovat v oblastech, které je zajímají.⁶⁴

⁶³ KOUTNÝ, Vladimír. Almanach – Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium. 1996.

⁶⁴ AGKM – Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. *AGKM - Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži* [online]. Kroměříž [cit. 20. 04. 2022] dostupné z: <https://www.agkm.cz>

Cíle školy

***Vzdělávací** – v každém ze studentů školy objevovat jeho specifický talent a poskytovat mu kvalitní základy všeobecného vzdělání. Všemi dostupnými prostředky rozvíjet osobnost studenta, vést jeho myšlení k odpovědnosti a jednání k samostatnosti.*

Škola nabízí vzdělávací program odpovídající potřebám současnosti, který klade důraz na kvalitu vzdělávání, předpokládá práci s talentovanými žáky i s žáky se specifickými potřebami.

Projekty, peer aktivity, účast na soutěžích a přehlídkách a akcent na jazykové vzdělávání jsou důležitým prvkem života školy. Zároveň škola usiluje o přesah výuky do reálného života a transfer získaných informací na víru.

***Výchovný** – vychovávat studenty tak, aby mravní a hodnotový systém studentů byl v souladu s hodnotami evangelia a s uznávanými normami demokratické společnosti. Vytvářet otevřené, přátelské a bezpečné prostředí pro každého studenta. Aktivně budovat pozitivní klima školy mezi studenty, pedagogy, zaměstnanci školy, rodiči i širokou veřejností. Kladným a otevřeným přístupem vytvářet celkový obraz školy tak, aby v budoucnu přispíval k příchodu dalších žáků.*

Škola vede k prosociálnímu chování jednotlivce i kolektiv, vnímá to jako důležitý nástroj utváření osobnosti.

Důležitým prvkem je výchovná činnost domova mládeže, který vytváří bezpečné zázemí pro intelektový, osobnostní a duchovní růst studentů a je úzce propojený se školou. Důraz je kladen i na činnost studentské samosprávy a aktivit studentů.

***Spirituální** – vytvořit svobodné a přátelské prostředí pro všechny hledající, kteří do školy vstupují. Rozvíjet a podporovat dar víry u všech věřících. Dát příležitost všem zakusit živé společenství církve. Společenství, jehož centrem je Ježíš Kristus. Rozvíjet dary a charismata všech jednotlivců tak, aby oni oživovali církve na gymnáziu, ve svých farnostech, rodinách i celé společnosti.⁶⁵*

⁶⁵ Vize školy - AGKM – Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. AGKM - Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži [online]. Kroměříž [cit. 20. 04. 2022] dostupné z: <https://www.agkm.cz/skola/vize-skoly.html>

II. Praktická část

1. část Projekt - Naše Kroměříž

Anotace

Projekt se zaměřuje na poznání historie Arcibiskupského gymnázia a města Kroměříže, ve kterém se škola nachází. Cílem tohoto projektu je seznámit žáky s historickými událostmi týkajícími se města a školy, rozvíjet jejich kreativitu a podpořit jejich zájem o dění ve městě. Zároveň má tento projekt dětem ukázat, v čem jsou město Kroměříž a jejich škola zajímavé.

Projekt vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání, vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a Informační a komunikační technologie. Dále s projektem souvisí vzdělávací oblasti: Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura.

Návrh projektu

Název:	„ Naše Kroměříž“
Typ vzdělávání:	Víceleté (šestileté) gymnázium
Ročník:	1.
Předpokládaný počet žáků:	24
Typ projektu:	Podle délky: krátkodobý (10 vyučovacích hodin.) Podle prostředí: školní, mimoškolní Podle počtu zúčastněných: třídní
Produkt projektu:	Výstava výtvarných děl žáků na chodbách Arcibiskupského gymnázia
Časový rámeček:	vyučovacích hodin
Vzdělávací oblasti:	- Člověk ve společnosti - Jazyk a jazyková komunikace - Informační a komunikační technologie - Umění a kultura
Cíle (očekávané výstupy)	Kognitivní - žák vyjmenuje vybraná historická data spojená v Kroměříži - žák pozná a vyjmenuje významná místa, spojená s městem - žák dokáže shrnout historii školy Afektivní - Žák si vytváří vztah k městu, ve kterém žije, nebo pouze studuje - žák vyjádří svůj názor na průběh projektu - žák respektuje naše kulturní i historické dědictví

	<p>-- Žák spolupracuje ve skupině, je ochotný nalézt kompromis</p> <p>Psychomotorické</p> <ul style="list-style-type: none"> - žák ovládá práci na počítači a v programu Powerpoint - žák zpracuje a prezentuje informace na konkrétní téma - Žák naslouchá druhým, je ochotný sdělit svůj názor, a je schopný diskutovat s ostatními žáky na vybraná témata
Průřezová témata:	<ul style="list-style-type: none"> - Osobnostní a sociální výchova - Mediální výchova
Předměty:	<ul style="list-style-type: none"> - občanská výchova - český jazyk - dějepis - výtvarná výchova
Pomůcky:	Papíry, výkresy, pastelky, fotky, počítač, power - pointová prezentace, pracovní listy, knihy

1. 1. Téma: Naše Kroměříž

Cíl: Žák je ochotný vyjádřit svůj názor a diskutovat s ostatními.

Metody: diskuse, samostatná práce

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Pomůcky: tvrdý papír A4, pastelky

Učitel může v úvodu promítnout na tabuli mapu Kroměříže, a zeptat se žáků, zda poznají, jaké místo je na mapě.

Otázky:

Co víte o Kroměříži?

Kolik z vás bydlí přímo v Kroměříži? Kolik z vás bydlí v okolí? A kdo z vás bydlí nejdál?

Líbí se vám Kroměříž? Co se vám v Kroměříži líbí? Co se vám nelíbí?

Jaká zajímavá místa v Kroměříži znáte?

Projekt se jmenuje Naše Kroměříž. Cítíte se být součástí Kroměříže? V čem?

Úkol:

Každý z žáků dostane papír a na ten sám za sebe napíše známku (jako ve škole), jakou by dal městu Kroměříž. Postupně papíry nad hlavu zvednou ti, kdo dali městu známku pět, potom čtyři, až se dojde k jedničkám. Učitel zapisuje počet jednotlivých známek na tabuli. Aritmetickým průměrem žáci vyhodnotí, jakou známku by město dostalo.

(Tuto aktivitu lze zopakovat na konci projektu.)

Úkol 2:

Každý žák dostane nový papír. Na tento papír si navrhne obrys erbu a dovnitř erbu nakreslí cokoli, co má spojeného s Kroměříží. Místo, osobu, činnost (např. sportovní aktivitu), zkratka cokoli, co pro něj představuje město Kroměříž

Závěr:

Žáci představí své erby. Popíší, co v erbu mají a vysvětlí proč.

1. 2. Téma: Historie města Kroměříže

Cíl: Žák vyjmenuje důležité historické události spojené s Kroměříží. Je schopný sdělit svůj názor.

Metody: dialog, výklad, diskuse, samostatná práce

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Pomůcky: tvrdý papír A4, pastelky, pravítka

Úvodní otázky:

1. Víte, jak se Kroměříží přezdívá a proč? (Hanácké Athény, kvůli množství památek a bohatému kulturnímu životu)
2. Víte, kdy a kým byla Kroměříž založena jako město? (ve třináctém století Brunem ze Schauenburgu.)
3. Znáte nějaká historická data spojená s Kroměříží? (řekneme si během výkladu)

Výklad (celý výklad viz příloha 1):

- první zmínky již v roce 1107
- založení města – 13. Století Brunem ze Schauenburgu
- 1423 – Kroměříž obležena husity
- 1455 – Kroměříž se stala biskupským majetkem
- 1643 – dobití města Švédy, zapálení města, poškozen byl i zámek
- oprava a rozkvět města – Karel Lichtenštejn z Kastelkornu
 - 1665 – mincovna, počátek výstavby Květné zahrady
 - Podzámecká zahrada

- 1715 – 16 – morová rána -> 1725 morový sloup sv. Trojice
- 1848 – říšský sněm
- 1854 – arcibiskup Bedřich z Furstenberka založil malý seminář – arcibiskupské gymnázium
- 15. března 1939 – obsazení města Německými jednotkami
- 26. června 1942 – odvážená Židů do koncentračního tábora
- 1943 – zavření některých středních škol včetně Arcibiskupského gymnázia
- 25. 7. 1944 – výnos o totálním válečném nasazení
- 18. 4. 1945 – zastaveno vyučování
- 4. – 6. května boje o Kroměříž
- 6. května – definitivní osvobození Kroměříže
- 1990 obnova historického města
- 1998 – zahrady a zámek zapsány na seznam UNESCO

Otázky po výkladu:

Víte, kde leží zmíněný gotický hrad?

Slyšeli jste někdy jméno Bruno ze Schauenburgu, nebo Karel Lichtenštejn z Kastelkornu?

Děje se v Kroměříži nějaká událost spojená s dobytím města? Pokud ano, víte jaká a kde?

Proč si asi připomínáme některé historické události?

Úkol:

Žáci se rozdělí do skupin po 4.

Každá skupina dostane papír, na který si žáci narýsují přímku. Na tuto přímku zapíší data, která jsou podle nich pro Kroměříž důležitá. Nemusí použít všechny historické události. Mohou vycházet z výkladu, nebo mohou použít internet – jeden telefon na skupinku. Historickou přímku mohou doplnit o obrázky, případně text barevně zvýraznit.

10 minut před koncem hodiny každá skupinka v rychlosti představí svou křivku a zdůvodní alespoň některá ze zvolených dat.

Shrnutí:

Každý žák řekne jednu věc, kterou si z historie Kroměříže zapamatoval.

Po hodině se výtvary žáků mohou vystavit ve třídě.

1. 3. Téma: Historie školy

Cíl: Žák vyjmenuje důležitá data spojená s historií Arcibiskupského gymnázia. Je ochotný pracovat ve skupině, vyjádřit a obhájit svůj názor.

Metody: rozhovor, výklad, samostatná a skupinová práce

Pomůcky: Počítač, Power – pointová prezentace s fotografiemi a výkladem, papíry A4

Dotace: 1 vyučovací jednotka

Úvodní otázky:

1. Co víte o své škole?
2. Proč jste si pro své studium zvolili právě arcibiskupské gymnázium?
3. Kdybyste mohli znovu učinit volbu školy, bylo by to zase AG?
4. Víte, kde se nachází Mlýnská brána?
5. Poznáte stavby na fotografiích?

Obr 1 – Mlýnská brána. Foto Petr Fabian

Obr 2 – Arcibiskupské gymnázium. Foto Agkm.cz

Výklad:

- 1854 – založení gymnázia arcibiskupem Bedřichem z Furstenberka
- 1857 – začátek stavby, dokončen o tři roky později
- 1911 – právo veřejnosti
- umožňovalo studium i chudým studentům, inspekce – nejen školní inspekce, ale i arcibiskup
- první světová válka – na frontu odvedeno 109 studentů
- válečná maturita – umožňovala dokončit studium ve zkrácené formě
- 31. 3. 1919 – jednojazyčné gymnázium (dříve česko – německé)
- 1943 – AG zrušeno ministerským výnosem
- 1945 – obnova výuky na škole
- 1949 – gymnázium zrušeno z rozhodnutí komunistické moci
- 1991 – znovuobnovení školy na podnět olomouckého arcibiskupa Františka Vaňáka.

Otázky po výkladu:

Zaujalo vás něco, co jste se o historii školy dozvěděli? Co?

Proč si myslíte, že byla škola v roce 1949 zrušena?

Co je právo veřejnosti?

Dokážete si představit, že byste museli ukončit studium a odejít pracovat někam, kde nikoho neznáte?

Úkol:

Žáci si na papíru vytvoří 3 sloupečky:

1. Co se jim na škole líbí 2. Co se jim nelíbí 3. Co by ve škole chtěli změnit/přidat

Po 10 minutách se rozdělí do skupin po 4. Na nový papír vytvoří stejné 3 sloupce – Co se mi líbí, Co se mi nelíbí, Co bych chtěl a vpisují do nich informace od všech 4 žáků, které si zapsali během samostatné práce – pokud se objeví shodné informace, žáci je zapíší jen jednou, ale o něco větším písmem, nejvíce opakované informace, budou největší.

Poté se rozdělí do skupin po 8 a znovu spojí informace. Následně si skupiny přečtou své „závěry“.

Žáci zhodnotí, kdy se jim pracovalo nejlépe a proč.

Shrnutí:

Vyvolaný žák řekne jednu informaci týkající se školy/plnění úkolu, která mu přišla zajímavá.

1. 4. Téma: Osobnosti spojené s Kroměříží

Cíl: Žák vyjmenuje alespoň několik osobností spojených s Kroměříží, nebo dokonce i s Arcibiskupským gymnáziem. Zvolí si jednu osobnost a vysvětlí svou volbu

Metody: Rozhovor, výklad, monolog, samostatná práce

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Vyučující přijde do učebny jako Karel Kryl – bílá košile, riflové kalhoty a kytara. Zahraje kousek písně Bratříčku, zavírej vrátka. Počká, zda jej žáci poznají, pokud ne, dá jim další nápovědy z života Karla Kryla.

Představení Karla Kryla:

Karel Kryl (1944 – 1994)

Kroměřížský rodák, písničkář, básník a grafik, jeden z hlavních představitelů českého protikomunistického protestsongu v letech 1968–1989.

Narodil se 12. dubna 1944 v Kroměříži v rodině tiskařů. Původně chtěl být hrnčířem po pradědečkovi, nakonec se ale rozhodl věnovat hudbě a poezii. Sám si psal hudbu i texty, ve kterých často kritizoval společnost a totalitní moc. Píseň Bratříčku zavírej vrátka, které jste část slyšeli, vznikla údajně spontánně v noci 21. 8. 1968 jako reakce na vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Kryl z Československa odjel 9. Zář 1969 na festival na hradě Waldecku v západním Německu. Později si zde podal žádost o politický azyl a zůstal v Německu dalších 20 let, přesto si nikdy nezažádal o Německé občanství, aby nepřišel o to československé. Do Československa se vrátil 30. Listopadu 1989 na pohřeb své matky. Po revoluci žil střídavě v Praze a Mnichově. Zemřel 3. Března 1994 v Mnichově.

Před výkladem:

Vyučující promítne na tabuli fotografie a jména některých osobností spojených s Kroměříží.

Nechá žáky, aby si je prohlédli, a potom se jich zeptá, co si myslí, že mají tyto osobnosti společného.

Následně žákům v rámci powerpointové prezentace představí některé méně známé osobnosti spojené s Kroměříží, nebo dokonce i s Arcibiskupským gymnáziem.

Výklad:

Prof. PhDr. Oldřich Králík, DrSc.

- český literární historik, textolog, kritik, editor a pedagog
- 9. června 1907 v Kroměříži
- vystudoval Arcibiskupské gymnázium
- během studií - zájem o literaturu, přispíval do školního časopisu
- v literární historii - období od 10. do 20. Století
- In memoriam - Cena města Olomouce v literární činnosti.

Jaromír Hnilička

- člen orchestru Gustava Broma, skladatel, trumpetista, aranžér
- Jazzová mše – několikrát uvedena v Kroměříži
- studoval v Kroměříži, během studií – rytmická skupina, později orchestr Rytmus
- 1948 – uvěznění otce, znemožnění studií na vysoké
- jediná možnost – hudba
- 1958 – úspěšné ukončení studií - > slovenská filharmonie
- pravidelně se do Kroměříže vrací – vystoupení – Podzámecká zahrada, Starý pivovar

Mudr. Josef Kvapilík

- narozen v Kroměříži
- studoval na gymnáziu
- po maturitě – lékařská fakulta v Olomouci
- po třech letech přeřazen na lékařskou fakultu hygienickou UK v Praze
- > preventivní zaměření medicíny a duševní hygiena
- po ukončení studií – odborný asistent na katedře tělovýchovného lékařství
- trvalé kontakty s Kroměříží, zároveň je předseda občanského sdružení Přátelé

Kroměříže v Praze

Bruno ze Schauenburku

- Olomoucký biskup, rádce a diplomat českého krále Václava I., později Přemysla Otakara II.
- správa biskupského majetku, ten zvelebil a rozšířil
- založil nové město – Kroměříž a nechal zde nejspíš vystavět hrad
- zřídil v Kroměříži – kapitolu u sv. Mořice, manský soud, nechal vysázet vinohrady
- jazyky – němčina, latina, nejspíš i čeština
- znalost – teologie, vojenství, stavby hradů a hospodaření

Jan Milíč z Kroměříže

- notář české královské kanceláře, populární český kazatel, největší český reformní kazatel 14. Století
- křestní jméno „Jan“ – není doloženo
- místo narození se neví jistě
- katedrální škola v Olomouci -> působil v Kroměříži
- jako notář – doprovod Karla IV. do Německa
- 1362/63 – pravděpodobně kanovník pražské katedrály
- pod vlivem Konráda Waldhausena -> asketa, v prosinci 1363 se vzdal svých funkcí
- 1372 – založil kazatelskou školu útočiště kajících prostitutek
- kázání v češtině, po mších – zpovědi, návštěvy nemocných a vězňů, obracení hříšníků na pravou cestu
- přestože nazval Karla IV. Antikristem, vysloužil si jeho ochranu

František Gogela

- Farář a botanik
- narozen v Podhradní Lhotě, chvíli na to -> Holešov
- vystudoval Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži -> teologická fakulta v Olomouci
- kaplan v Kyjově, Bílovicích a Uherském Hradišti
- později katecheta na měšťanských školách, poté farář v Podhradní Lhotě a Rajnochovicích
- amatérsky se věnoval archeologii
- jeho herbář – z části na Svatém Hostýně, ve Valašském Meziříčí a v Holešově
- Valašský herbář - 1000 dokladů ve 12 svazcích věnoval Muzeu ve Valašském Meziříčí -> základ botanických sbírek tamního muzea.

Alois Musil

- Papežský prelát, biblista, orientalista, cestovatel a spisovatel
- narodil se v Rychtářově, blízko Vyškova
- nejstarší z 5 dětí – vstoupil do teologického semináře
- 1891 – vysvěcen na kněze
- 1895 – první cesta do orientu, po příjezdu do Jeruzaléma – výprava do Egypta – návrat po hypotetické trase Exodu -> důležitý impulz k dalším cestám
- cesty po Arábii
- spolunáčelník dvou beduínských kmenů
- poznatky z cest publikoval ve Vídni – přelom 19. a 20. Stolení
- 21. února 1928 - jako jediný Čech - obdržel zlatou medaili Charlese P. Dalyho a byl zapsán v čestné síni Americké zeměpisné společnosti na desku cti.
- vydal 54 knižních titulů a přes 1200 odborných a populárních článků

Úkol:

Učitel na tabuli promítne jmenný seznam osobností s jejich profesí. Každý žák si zvolí jednu z osobností, která se pojí ke Kroměříži či dokonce Arcibiskupskému gymnáziu. Rozhodovacím kritériem může být buď profese, nebo třeba jen zajímavé jméno.

Žák o vybrané osobnosti zjistí základní informace a pokusí se najít i něco zajímavého, co by mohlo ostatní žáky překvapit či nadchnout pro tuto osobu.

Žák vytvoří PowerPointovou prezentaci, kde použije všechny níže zmíněné informace doplněné o fotografií/fotografie vybrané osobnosti. Promyslí si i to, proč si vybrali právě tuto osobnost a zda je na této osobnosti něco zaujalo a pokud ano, tak co.

Následující den žáci přijdou oblečení jako tato osobnost (buď v něčem v čem tato osobnost skutečně chodila např. plášť, kostkovaná košile, nebo v čem si myslí, že by se do toho dotyčná osobnost oblékla.), případně si mohou přinést i nějakou rekvizitu (např. květináč, herbář, kříž, nakreslenou kameru). Samozřejmostí je ona zmíněná prezentace.

Důležité body k osobnostem:

1. Jak se jmenuje.
2. Kdy a kde se narodil.
3. Jakou profesi/profese tato osobnost vykonává/vykonával.
4. Rychlý průlet životem této osobnosti.
5. Jak je spojena s Kroměříží, nebo Arcibiskupským gymnáziem.
6. Co zajímavého jste o osobnosti zjistili.
7. Hláška, kterou by tato osobnost používala tak, aby ji charakterizovala. (Např. Tady to teda kvete – botanik.)

Jmenný seznam osobností:

1. Bartoloměj Paprocký z Hlahol (1543 – 1614)

- historik, genealog, heraldik, básník a politický publicista

2. František z Dietrichštejna (1570 – 1636)

- kardinál, politik na dvoře Rudolfa II.

3. Pavel Josef Vejvanovský (1640 – 1693)

- skladatel barokní hudby, trubač, ředitel kůru.

4. František Adolf Moravec (1734 – 1814)

piarista působící v Kroměříži, historik Moravy, spisovatel, pedagog, teolog a filozof

5. František Mirovít Lorenz (1800 – 1863)

varhaník, hudební skladatel a pedagog působící v Kroměříži

6. Ferdinand Stolička (1838 – 1874)

narozen v Bilanech u Kroměříže, geolog a paleontolog v Indii a Tibetu, spisovatel

7. Antonín Cyril Stojan (1851 – 1923)

arcibiskup olomoucký, doktor teologie, spisovatel, zemský a říšský poslanec, starosta Matice Svatohostýnské

8. Maxmilián Grünfeld (1856 – 1933)

narozen v Kroměříži, zástupce vrchního rabína, pedagog

9. Ferdinand Vach (1860 – 1939)

dirigent, sbormistr, muzikolog

10. Max Švabinský (1873 – 1962)

- malíř a grafik ve stylu novoromantismu a secese

11. Jan Rypka (1886 – 1968)

- orientalista, český spisovatel a znalec perské a turecké literatury.

12. Ludvík Svoboda (1895 – 1979)

- generál, prezident Československé socialistické republiky a autor vojenské a memoárové literatury.

13. František Kožík (1909 – 1997)

- prozaik, dramatik, básník a autor rozhlasových a televizních her, filmových scénářů, libret a písňových textů.

14. Gustav Brom (1921 – 1995)

jazzový kapelník, hudební skladatel, zpěvák a klarinetista

15. Jaroslav Koutecký (1922 – 2005)

- odborník v oborech fyzika a chemie, autor vědeckých publikací z oblasti elektrochemie, kvantové chemie, fotochemie

16. Karel Kachyňa (1924 – 2004)

- filmový režisér a scénárista působící v Kroměříži.

17. Miloš Macourek (1926 – 2002)

- kroměřížský rodák, český scénárista, dramatik a básník, autor beletrie hlavně pro děti.

18. Stanislav Kratochvíl (* 1935)

psychiatr, psycholog, působí dodnes v Psychiatrické nemocnici v Kroměříži

19. Felix Slováček (* 1943)

- klarinetista, saxofonista, hudební skladatel a dirigent.

20. Antonín Procházka (* 1952)

- herec a režisér, autor rozhlasových, televizních a divadelních her, moderátor televizních pořadů.

21. Bořivoj Navrátil (1933 - 2011)

- divadelní, rozhlasový a filmový herec, vysokoškolský pedagog.

22. František Václav Peřinka (1878 – 1949)

- archivář a historik města Kroměříže, topograf, vlastivědný pracovník, místopisec a národopisec, autor Dějin města Kroměříže

23. Jaromír Tomeček (1906 – 1997)

- prozaik, autor vlastivědné literatury, spisů pro mládež a překladů z maďarštiny

24. Alexej Čepička (1916 – 1990)

- politik, státník, autor právnické literatury.

25. Jindřich Spáčil (1899 – 1978)

- publicista, středoškolský profesor a autor beletrie pro mládež

26. Msgre Jan Šrámek

- kněz, předseda Československé strany lidové, předseda londýnské emigrační vlády

27. Josef Karel Matocha

- český teolog, vysokoškolský pedagog, arcibiskup olomoucký a metropolita moravský.

28. Msgre Josef Hlouch

- kněz, doktor teologie

1. 3. 1. Téma: Prezentace zvolených osobností

Cíl: Žák srozumitelně a za použití spisovných a gramaticky správných tvarů představí zvolenou osobnost. Je ochotný samostatně mluvit a zdůvodnit svůj výběr. Je ochotný naslouchat druhým a vyjádřit svůj názor.

Metody: Výklad, rozhovor

Pomůcky: Projektor, Power-pointová prezentace, zápis – důležité body

Časová dotace: 2 vyučovací jednotky

Žáci si před sebe dají papír s opsanými důležitými body k osobnostem a budou kontrolovat, zda přednášející žák dodržel všechny tyto body.

Prezentace:

Žák, který bude představovat svou osobnost, předstoupí před tabuli a nejdříve nechá ostatní hádat profesi dle oblečení a zvolených rekvizit.

Poté řekne jméno této osobnosti a stručně ji představí.

Nakonec ostatním sdělí, proč si zvolil právě tuto osobnost a zda jej něco na této osobnosti zaujalo.

Otázky po skončení prezentace:

Se kterou osobností byste se chtěli setkat a proč?

Proč si myslíte, že si povídáme o těchto osobnostech?

Myslíte, že byste někdy mohli být podobně slavní?

Myslíte, že tito lidé, které nazýváme osobnostmi, si mysleli, že budou někdy slavní?

Přemýšleli jste už nad tím, čím byste chtěli být po skončení školy? Pokud ano jaká profese vás láká?

1. 5. Téma: Památky města Kroměříže

Cíl: Žák vyjmenuje důležité památky spojené s městem Kroměříž. Je ochotný vyjádřit svůj názor.

Metody: Výklad, rozhovor, samostatná práce

Pomůcky: Projektor, Power-pointová prezentace, papíry

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Učitel promítne na tabuli fotky památek a staveb souvisejících s Kroměříží

Obr. 1 - Arcibiskupský zámek. Foto Jiří Částka

Obr. 2 – Květná zahrada. Foto Jiří Škrleta

Obr. 3 – kostel Sv. Mořice. Foto Luděk Pitter

Obr. 4 – Kostel Sv. Jana Křtitele. Foto Andrea Morkusová

Obr 5 – Podzámecká zahrada. Foto výlety – zábava.cz

Obr 6 – Podzámecká zahrada. Foto – kudy z nudy. cz

Otázky před výkladem

Poznáte památky a stavby na fotografiích?

Co o nich víte?

Proč jsou památky pro město důležité?

Kam byste vzali své přátele, kteří Kroměříž neznají?

Výklad:

Arcibiskupský zámek

- gotický zámek? – Bruno ze Schauenburgu

- přestavba/nová výstavba – Stanislav Thurzo

- 30letá válka se na zámku podepsala – opravy až díky biskupu Karlu z Lichtenštejna Kastelkorna

- 16. března 1752 - požár, který zničil střechu zámku a poškodil interiér

- opravy 1761 – 1776

- Opravy zámku byly dokončeny za episkopátu biskupa Maxmiliána z Hamiltonu (1761 – 1776).

- 1848 – přejmenování Velké jídelny na Sněmovní sál

Podzámecká zahrada

- přes 200 druhů vzácných stromů z různých koutů Evropy, Ameriky a Asie
- založena 1509 – později rozšiřována
- Původně zelinářský sad a ovocná zahrada – v 17. století přebudována na barokní zahradu
- rozkvět a rozšíření – Karel z Lichtenštejnu Kastelkorna
- 18. Století - Antonín Theodor Colloredo-Waldsee – sochy a jiné stavební doplňky v řeckém, tureckém, čínském a tichomořském stylu
- první třetina 19. století – nejradikálnější proměna – ze sentimentální zahrady -> romantický park
- 2. pol. 19. století - již došlo jen několik úprav- přestavba zámeckého portiku a vybudování nového monumentálního schodiště

Květná zahrada

- 1. pol. 17. Století – Karel z Lichtenštejnu Kastelkorna
- první fáze výstavby - 1665–1675
- doplňující druhá fáze – 80. léta 17. století.
- inspirace - renesanční model odloučených zahrad vznikajících u Francouzských, italský, holandský a německý styl
- centrum zahrady – dvě část: květnice a štěpnice.
- hlavní osa - okrasné parky, kašny, Rotunda, labyrinty, vodní plochy a Jahodové kopečky. – východní strana – hospodářská a okrasná stavení - skleníky, Holandská a Pomerančová zahrada, bažantnice, Hospodářský dvůr, Králičí kopeček a ptáčnice
- v průběhu 18. A 19. Století doplněna o několik skleníků

- výraznější proměna – 40. léta 19. Století
- 1998 – zapsána na Seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO
- otevřena po rozsáhlé rekonstrukci 6. a 7. 9. 2014 prvním ročníkem festivalu HORTUS MAGIKUS

Úkol:

Co byste nechali postavit, aby to tady po vás zůstalo? Proč?

Žáci si vymyslí krátké povídání o historii své památky. Může být z minulosti, současnosti, nebo i budoucnosti.

Doma vytvoří obrázek své památky, můžou vytvořit i trojrozměrnou maketu, pokud budou chtít, případně můžou využít nějaký počítačový program, pokud v něm umí pracovat a pokud půjde rozjet v telefonu, nebo tabletu.

Dále si přinesou minimálně do dvojice deku, nebo něčem, na čem můžou sedět na zemi.

Důležité body:

1. Jak se památka jmenuje.
2. Kdy vznikla, kde v Kroměříži stála/bude stát, a kdo ji postavil (můžete najít stavitele, kteří skutečně žili – pokud půjdete do minulosti/současnosti, nebo si vymyslet vlastní jméno – v případě, že půjdete do budoucnosti.)
3. Jak vypadá/co obsahuje
4. V případě, že byste tuto památku postavili v minulosti, vysvětlíte, proč ji v Kroměříži nenajdeme.
5. Zajímavost o této památce
6. Proč právě tato památka

Příklad:

Nechala bych postavit Muzeum Mytologie s holografickými pohyblivými a mluvícími mytologickými bytostmi.

Toto muzeum postavil v roce 2050 Rafael Mind na místě bývalé tržnice. Muzeum je vytvořené z neprůhledného skla a má půdorys devíticípé hvězdy. Každá z devíti místností, umístěná v cípu hvězdy, obsahuje mytologické bytosti z jedné konkrétní mytologie – Keltská, Germánská, Irská, Řecká, Římská, Slovanská, Egyptská, Sumerská, Japonská. Každá bytost při doteku na panel, který je před ní, o sobě poví základní informace – jak se jmenuje, kde se vyskytuje, jestli je hodná/zlá/neutrální a jaká je míra její nebezpečnosti.

Venku v mezeře mezi cípy je dětské hřiště s koutkem pro hru s geneticky upravenými zvířaty. Nachází se zde například trojhlavý pes a devítihlavý had.

V roce 2053 se toto muzeum pokusil zavřít spolek pro ochranu geneticky upravených zvířat. Ale nikdo neprošel přes trojhlavého psa, který dostal příhodné jméno Cerberos.

Toto muzeum bych nechala postavit, protože mám ráda mytologie a rozmanitost jejich bytostí. Zároveň bych chtěla, aby si tak lidé mohli „naživo“ prohlédnout mytologické bytosti, které by jinak viděli jen na obrázku, nebo ve své hlavě.

1. 5. 1. Téma: Prezentace památek

Cíl: Žák představí svou památku. Je ochotný naslouchat ostatním žákům a vyjádřit svůj názor.

Metody: Monolog, rozhovor

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Učitel vezme žáky do podzámecké zahrady, kde si sednou do kruhu na podložky. Postupně žáci představují své výtvary. Ostatní žáci se mohou ptát na doplňující otázky

Žáci zhodnotí, která „památka“ je zaujala a vysvětlí, čím.

Pokud zbude čas, může učitel žákům přečíst pověst týkající se podzámecké zahrady.

Konec vodníků v Kroměříži

„Je velice dobře známé, že v Kroměříži a okolních rybnících žila spousta vodníků. U Dlouhého mlýna v Podzámecké zahradě existovala dokonce škola vodníků, wassermannů a hastrmanů, kam se sjížděli tyto bytosti z celého světa. Především se zde provozovala vodnická praxe. Vodníci se zde učili prolézat i těmi nejtenčími trubkami, maličkými škvírami a také čarovat a topit lidi a jejich duše ukládat do hrnečků.

Nicméně všechno má svůj konec a tento nebyl příliš šťastný. 21. Června roku 1897 vzplál mlýn a vedro z toho bylo takové, že otáčející se kolo hořelo snad i ve vodě. Přežil to pouze jeden vodník, který si sbalil svých pět švestek a odstěhoval se do bezpečnějších vod. Snad až do Spokojených států amerických.“

1. 6. Téma: Pověsti Kroměřížska

Cíl: Žák vysvětlí, co je to pověst, dokáže pověst, kterou slyšel nebo četl interpretovat vlastními slovy.

Metody: Výklad, rozhovor, samostatná práce

Pomůcky: Projektor, Power-pointová prezentace, papíry

Časová dotace: 2 vyučovací jednotky

K této události došlo v době posledních úprav kostela sv. Jakuba, ke kterým dovezl v kočáře střilecký hrabě nový zlatý kalich. Když ho chtěl rychtářovi předat, marně ho v kočáru hledal. Chlapec – sirotek, který se kolem kočáru točil, byl obviněn z krádeže a vyslýchán rychtářem. Když ho potom svázaného vedli vesnicí odevzdat právu, před jednou z chalup škubala selka kohouta na hody. Chlapec zavolal: "Zakokrhá-li mrtvý kohout, jsem nevinný." Lidé se smáli jen chvíli. Mrtvý kohout zakokrhal. Lidé to považovali za zázrak, osvobodili chlapce a hrabě dal dokonce zvětšit kostel. Chlapce bohatě odměnil.

Otázky:

Víte, o jaký literární útvar se jednalo?

Víte, jaký je rozdíl mezi pověstí a pohádkou?

Jak myslíte, že by se příběh odehrál dnes?

Výklad:

Pověst

- epický literární útvar související s lidovou slovesností
- poetická, nebo prozaická
- vznikla vždy na základě pravdivé události, na rozdíl od pohádky
- jelikož se šíří ústně po mnoho generací, ztrácí na objektivitě – každý vypravěč si přidá něco zajímavého
- vždy spjata s určitou lokalitou

Otázky:

Jak se pověst liší od historických zmínek?

V čem může být pověst lepší než historie?

Znáte nějakou pověst z kroměřížska?

Úkol:

Žáci se rozdělí do čtyř skupin po šesti žácích. Každá skupina dostane lístečky s jednou rozstříhanou pověstí. Jejich úkolem bude tuto pověst poskládat. Až to budou mít, potichu si ji přečtou. Vymyslí společně 4 obrázky, které by nějakým způsobem měly vyjádřit děj.

Až budou všechny skupiny hotové, postupně budou ukazovat nejprve obrázky a nechají zbytek třídy hádat, co se v pověsti dělo, případně mohou žáci zkusit uhodnout i název pověsti/místo, kde se pověst odehrála.

(Doporučuji pověsti rozstříhat podle naznačených odstavců. V případě potřeby je samozřejmě možné je rozstříhat s menším, či větším množstvím textu. Aktivitu je možné taky pojmout jako Pomatené pověsti – žáci do skupin dostanou ústřížky smíchané z různých pověstí a snaží se je mezi sebou vyměňovat, aby vytvořili jednu celou pověst.)

Pověst o Vněslavovi

Před dávnými časy sloužil ve vesnici Rusavě u sedláka jakýsi Vněslav, osiřelé a opuštěné dítě. Tehdy to takové děti neměly lehké, místo soucitu a vlidného slova se jim dostávalo odstrkování – a ostatně sedlák se selkou mu za těžkou dřinu nedávali ani pořádně najíst.

Aby jej hospodář neměl na očích, posílal ho pást ovce a poručil, aby se s nimi nevracel dřív, než se setmí. Takto nejenže nemilován, ale dokonce nenáviděn, trávil Vněslav dny, a hořce plakával u kostelíčka Panny Marie na Hostýně.

Jednoho dne se před ním náhle objevil malý mužíček. Plačícího chlapce utěšoval, aniž by prozradil, kdo je – řekl jen tolik, že jeho královna má chlapce ráda, a že mužíčkovi poručila, aby Vněslavovi vzkázal, že jej čeká lepší budoucnost. Vněslav se rozhlížel, nikde však neviděl trůn s královnou, jak mu to malý mužíček popisoval.

Nakonec dostal slib, že ho k ní dovede, ale že chlapec jaktěživo nesmí nikomu říct, co v oněch místech uvidí a uslyší. Pak se země rozestoupila a oba scházeli po skleněných schodech do podzemí. Všude bylo plno zlata a drahých kamenů a na trůně tam skutečně seděla krásná královna. Na rozloučenou pak chlapci dala lesklý proutek na ovce.

Na zpáteční cestě domů potkal hochu obchodník a nabídl mu za proutek nemalou sumu. Tak se to několikrát opakovalo, Vněslav ale nikdy neprozradil, odkud drahé proutky má.

Nakonec je už odmítl prodávat. I svěřil se mu obchodník, že je to ryzí zlato, a že budou tedy obchodovat napolovic a z Vněslava se stane bohatý člověk. Tak se i stalo. Ovšem jak už to bývá, čím měli oba víc, tím se jim zdálo, že mají méně – a Vněslav nakonec zdroj zlata obchodníkovi prozradil. Ten ho doprovodil ke vchodu do podzemí a vybavil pytlek na zlato.

Čekal velmi, velmi dlouho, Vněslav se ale nevracel. Za to, že porušil slib a prozradil, kam pro zlato chodívá, se už mezi živé nevrátil.

Kterak jezuita Jáchyma o grunt připravil

Pod kostelem s barokní vížkou uprostřed městečka na ostrém silničním kopečku vyčnívá z pořadí domů starobylé stavení. Dům na samém kraji bývalé rušné obchodní cesty vedoucí z Kroměříže na Roštín, Strílky, Koryčany a dále do Kyjova, je bývalý českobratrský sbor čili modlitebna českých bratří, později selský grunt č. 6. V 16. století v něm panoval čilý ruch, a jak by ne, když většina lidu zdouneckého byla českobratrské víry. Český bratr Petr Čertoryjský z Čertoryj, pán na Zdoukách, jej dal postavit svým souvěrcům na své zahradě r. 1555.

Po bělohorské bitvě roku 1621 byli čeští bratři ze Zdounek vykázáni do ciziny. Ti, kteří směli zůstat, museli se slavnostně zřici víry svých předků, ale učinila tak jen malá menšina, a to jen na oko a pro záchranu svých rodin. Tajně zůstali dále starého přesvědčení.

Byl mezi nimi také poddaný sedlák Jáchym, otec několika malých dětí. Bylo by se mu těžko utíkalo do ciziny s hromadou jeho drobotiny. Za své přestoupení k nařízené nové věrouce směl koupit dům č. 6, zkonfiskovaný roku 1622 novými mocipány nenáviděným „bludařům“. Tak se stalo toto stavení selským gruntem a sedlák Jáchym měl tak zajištěnou nutnou obživu pro svých třináct dětí, z nichž bylo 7 synů a 6 dcer pocházejících z trojího manželství.

Rozhodujícími pány v městečku byli nyní jezuité, bažící po majetku svých nepřátel nevybíravým způsobem. Již měli četné statky po okolí, také sousední horskou osadu Světlou s dvorem a dělali si laskominy i na grunt č. 6. pod kostelním vrškem. Jak jej získat? Vyrvat jej staříčkému Jáchymovi, „věrnému“ příslušníku svaté církve, se jim jaksi nezdálo, ani důvěry u všemocných jezuitů bývalý „baran“ Jáchym přece jen neměl. Čekalo se jen na vhodnou příležitost, a ta se naskytlá.

Sedlák Jáchym těžce onemocněl, i povolal k sobě rychtáře a dva konšely, aby o svém majetku kšaftoval (udělal poslední vůli). Jeho nemoc nezůstala tajemstvím a ze zámku tam jsoucí jezuita přišel ho zaopatřit. Přejda do světnice k loži nemocného, viděl, že sedlák dokonává. Za účelem zpovědi vytlačil všechny přítomné ze světnice, sedl si k nohám, když sedlák již dodýchal, navlékl prý pod košili šňůrky a háčky, kteréžto zasekl někde na hlavě a konce měl prý šikovně v rukou pod košili a příkrývkou, a zavolal rychtáře a konšely, že budou dělat poslední vůli, aby to slyšeli.

Po příchodu všechny rozesadil tak, aby si nikdo ničeho nevšiml. Pak se tázal, zda Jáchym odporoučí svůj majetek ženě a dětem – a při tom zatahl za šňůrky, že to vypadalo jako záporné gesto. A tu se tázal znovu, zda odporoučí majetek na spásu své duše církvi římské samospasitelné, řádu jezuitů. Tu zase tahá tak, aby hlava přisvědčila, že ano. „Tedy to napíšem a podpíšem, že nám, řádu, byl odkázán celý tento majetek,“ obrátil se na rychtáře. Pak se naklonil nad nebožtíka, aby mu zatlačil oči a při tom háčky vyvlekl, aniž přítomní o klamu mohli něco pozorovat.

Tak se dostal sbor do majetku jezuitského řádu. A pokud si i někdo něčeho všiml, stejně mlčel, neboť protivit se nové vrchnosti znamenalo ohrozit na životě sebe i rodinu. Sedláka pochovali a mrtví nemluví, rodina se musela vystěhovat.

Pověst o poustevníkovi na hradě ve Střílkách

„Po nešťastné bitvě na Bílé Hoře u Prahy nastaly českým zemím moc zlé doby. Zemi se zmocnil Habsburk, Ferdinand II., který svými vojsky krutě pronásledoval všechny, kteří nebyli katolického vyznání, a těch byla mnohde převážná část. Všichni, kteří byli jiné víry a nechtěli se poddat násilí, byli nuceni opustit svou vlast, takže různá městečka a vsi zůstaly téměř bez lidí. Zvláště tomu bylo na jižní Moravě a v celém pochřibském kraji. Do země vtáhli několikrát i Švédové, sice proti císařským, ale pro lid byli stejně velkou metlou. Když táhla vojska krajem, lidé se před nimi skrývali v hustých lesích. Báli se rabování, pálení a vraždění. Krajem se v těch časech toulaly všelijaké záhadné osoby, z nichž už na první pohled poctivost nehleděla, a proto nikdo nikomu raději nevěřil.

Ve stříleckých horách se v těch časech objevil neznámý člověk – zarostlý a otrhaný – a usadil se ve zříceninách blízkého hradu. Hlasitý projev, který býval slyšet dlouho do noci, přecházel v táhlý nářek a volání, jako by prosil o smilování. Jeho podivné chování se mezi obyvateli rychle rozneslo a všichni zůstávali přítomnosti neznámého znepokojeni. Jedni tvrdili, že je to loupežník, mordýř, ale další jim to vyvraceli a namítali, že to loupežník nemůže být, když není známo, že by někoho přepadl. Ba naopak. Před každým utikal. Opuštěný hrad, podobně jako jiné, prý nechal Ferdinand III. rozbít úplně, ale přesto v jeho troskách zbylo ještě dost děr a sklepů k úkrytu. V jednom takovém, pod půlkulatou rozstřílenou věží, které se říkalo hladomorna, neznámý přebýval.

Lidská zvědavost je velká a dodává odvalu. Aby měli obyvatelé klid a jistotu, někteří z nich se rozhodli přijít věci na kloub. Nikdo si však netroufal pustit se až za ním do trosek, až náhoda přišla jednou sama na pomoc. Jistá stařenka, nesoucí velkou nůši klestí, upadla v lese a nemohla vstát. Po chvílce jí přispěchal na pomoc člověk v polovojenském roztrhaném oblečení, zarostlý, nečesaný a bez řeči babičce pomohl. Ta se vylekala, protože v něm poznala obávaného muže z hradu. Ale křesťansky mu poděkovala: „Pánbu vám to zaplatí!“ A k jejímu velkému překvapení člověk odpověděl: „Pánbu daj!“ Slovo dalo slovo a mezi oběma se rozvinul přátelský hovor.

Když přišla žena s nůši domů, pověděla o své příhodě domácím a zpráva se dále roznesla jako větrem po všech staveních, kterých však zbyla v městečku jen hrstka, že by je na prstech obou rukou spočítal. Ostatní stavení byla pustá. Všichni obyvatelé se tedy sešli u staré ženy a dozvěděli se, že onen strašidelný muž je poustevník, že utekl z císařského vojska, kam byl sebrán od mladé ženy a dětí násilím, skrýval se po lesích a nakonec se usadil tady, v troskách hradu, a že zde činí pokání za spáchané hříchy pro spásu své duše. Hrůzy vojny poznal, až přišel do bitevní vřavy. Podle vyprávění byl nucený rabovat, pálit střechy lidem nad hlavou, každého bít na potkání, rubat palašem nejen nepřítele, ale často i vlastní lid, jak bývá ve válce často zvykem.

Nejhroznější prý bylo vidět umírající děti. Tu se mu pokaždé zdálo, jako by to byly děti jeho, že na něj volají a prosí o smilování. Ty dětské oči se prý za ním pořád dívají, stále je vidí hledět z křovin, z každého koutu, jak pláčou. Na hradě se proto pořád modlí, prosí celý svět za odpuštění a proklíná císařskou i švédskou vojnu. Proto lid slýchává za tmavých a měsíčních nocí kvílení na hradě, volání o smilování. Tak s pláčem vypravovala babička všem přítomným o nešťastníkovi a všichni ji naslouchali s úděsem.

Od té doby, co tento nešťastný muž babičce vše vyjevil, s nikým už slova nepromluvil. Lidé se ho nebáli, litovali ho, sem tam mu i něco přinesli k snědku a vyptávali se na mnohé. Muž se jen divoce díval, ale nepromluvil. Zpověď už učinil. Časem bylo miň a miň slýchat jeho kvílení, prosby a kletby. Jeho zrak byl stále zasněnější, zamlženější a jídla, občas mu dobrými lidmi doneseného, se ani netkl. Byl stále hubenější, sušší, až jednoho dne ze zříceniny zmizel. Nikdo ho už od té doby nespatriil.

O divném poustevníkovi v troskách zbouraného hradu, zběhu z císařské armády, se v okolí ještě dlouho vyprávělo. Tato stará zkazka by zapadla úplně v zapomnění, kdyby nebylo hovorných úst stařenek a stařečků, kteří ji přenášeli z generace na generaci.“

Loupeživý rytíř

Před dávnými lety žila na Cimburku vdova. Byla to paní dobrého srdce, pravá matka svých poddaných, kteří ji velice milovali. Do ohně by pro ni skočili. A jak to tak na světě už bývá, na jedné straně dobrota sklízí boží požehnání a na druhé straně působí bolest. Majetek paní vzkvétal, zároveň však rostla i závost sousedního rytíře, jenž nevráživě pozoroval, jak paní kupuje ves za vsí a jak se její truhlice plní zlatými dukáty. Jednoho dne, když seděla paní na pavlači a těšila se pohledem na děti vesele skotačící, spatřila přijížděti družinu jezdců, v jejichž čele byl sousední rytíř.

Vzácná návštěva! Rychle sestoupila na hradní nádvoří. Paní vyšla z paláce, aby přivítala hosty. Jaké ji čekalo hrozné zklamání! Sousední rytíř nepřišel na přátelskou návštěvu. Přišel, aby se lstí zmocnil hradu.

Násilím byla paní s dětmi vržena do hladomorny. Poddaní museli bezmocně přihlížeti jejímu trýznění. Trudný čas nastal pro poddaný lid. Služba u paní – ráj, služba u rytíře – hotové peklo.

Pravý přítel se pozná v neštěstí. Dokud paní byla majitelkou hradu, branný nestačil spouštět padací most, tolik přátel přijíždělo na hrad. Zato nyní se neukázal ani jediný, nikdo se jí neujal, nikdo neprotestoval proti násilnému činu. Všichni se obávali rytíře. Jen jediný přítel zůstal ubohé paní.

Probošt kláštera na hoře sv. Klimenta. Když se doneslo k jeho sluchu, jak surovec naložil s ubohou a jejími dětmi, vypravil se přes svůj vysoký věk k hradu, aby rytíři připomněl jeho strašné provinění a vyzval ho k pokání. Zpupný rytíř si tropil šašky z velebného kmeta a dal ho vyštvat smečkou divokých chrtů. Chrti rozdrásali starcovo tělo do krve. Z každé kapky starcovy krve vyrostl keříček barvínku, jenž tam roste hojně dodnes. Běží stařec, štván divokou smečkou, upadá, smečka se vrhá na bezvládné tělo. Však co to? Tesáky psů místo do těla narážejí na kámen. To tělo starcovo zkamenělo. A kámen roste a jako mocná lavina se valí k hradu. Prchá čeládka z hradu, aby nebyla pohřbena pod lavinou.

Trest boží! V hrůze se rozpomíná rytíř na svoje provinění, chce aspoň malý díl odčinit, spěchá do hladomorny. Jaký děs! Mrtvá paní i děti. Pomsta nebes je nesmiřitelná. Kámen jako hora je již před hradem. Šílený strachem vyběhne rytíř ven, běží cestou necestou, až končí svůj hříšný život v rybníku pod hradem.

O hoře Svatá Klimentka

Na hradě Cimburku je slavný den, všude plno ruchu a shonu. To markrabě Jan přijel shlédnout své panství. Po vydatném obědě se vypravilo panstvo do hor na hon. Vpředu kráčeli poddaní, v rukou hole, jimiž budou v lese tlouci do stromů. Údery a křikem budou nadháněti panstvu zvěř. Za naháněči jdou psovodi, vlastně ani nejdu, jsou taženi smečkou chrtů, nedočkavých okamžiku, kdy budou puštěni z provazů za vysokou zvěří. Průvod služebnictva uzavírá sokolník s upoutaným sokolem na rameni.

Pták má zavázané oči. Panstvo jede na bujných ořích, s toulci plnými šípů, tesáky po boku. Družina jede stupavským údolím. V tom z houští vyrazí statná laň, skokem se přenesse přes potok a zmizí v protější stráni. Všemi proběhne vlna vzrušení, všichni se hrnou k místu, kde laň zmizela. „Tu přenechte mně!“ zvolal markrabě a pobodnul koně, sám se žene za laní.

Lovecká vášeň ho tak zaujme, že jen na laní stopu upírá svůj zrak. Přes rokle, strže, nahoru, dolů, houštinami, mýtinami se řítí, jen aby mu laň neunikla, aby ji uštvál a tesákem dorazil.

Kde byl družině konec! Jen věrný chrt dva tři skoky před koněm, v patách lani, s halasným štěkotem ji dohání. Na lani je již patrna únava. Každou chvíli klopýtne, tu o kámen, tam o pařez, ztěžka se již přenáší přes vichřící povalený strom. Z nozder již vyráží poslední dech, poslední sílu vynakládá do svých štíhlých běhů, aby jen unikla svým pronásledovatelům. I na těch je patrna únava. Kuň je celý zpocen, šplhá s vynaložením posledních sil do strmého vrchu, porostlého vysokými lipami. Zde v nedalekém houští laň zmizí.

Chrt za ní. Markrabě sesednul z koně, přiváže jej ke kmeni lípy a vydá se po štěkotu psa do houští. To je však tak husté, že si musí klestit cestu tesákem. Těší se již na okamžik, kdy se jeho muž jak blesk pohrouží v hrud' lani. Tu již jen několik kroků a volné prostranství se rozprostírá před ním.

Však co to! Místo kmenů a kamenné valy, za nimi polozbořený kostelík. Na stupních chatrného oltáře sedí stařec. Chrt zuřivě doráží na uštvanou laň, která majíc hlavu opřenou o kolena starcova, hledá u něho záchrany. Markrabě okřikl psa a přikročil blíže. „Proč honíš mou laň?“ slyší hluboký hlas. Udiven zírá do tváře zarostlé hustým vousem, na vysokou, v šedé kutně oděnou postavu.

Omlouvá se markrabě starci, neměl prý potuchy, že mu laň patří. Pak se starce vyptává, co dělá sám a sám v této pustině, co znamenají valy a zříceniny kostelíka.

A stařec mu vypráví o místě, kde působili slovanští věrozvěstové. On sám poslední z jejich žáků, střeží a opatruje místo věčného jejich odpočinku na nedalekých „Hrobech“. Zatím slunce zapadá za modravé chlupy, jeho paprsky vytvářejí kolem oltáře odraz záře jako by svíce ozařovaly svatostánek. Zpěv ptactva, ukládajícího se ke spánku, nahrazuje zpěv věřících. Zalíbilo se markraběti místo. Dal znovu vybudovati kostel a klášter. Do něho vyslal brněnské augustiniány, kteří společně s poustevníkem chránili a opatrovali dědictví sv. Cyrila a Metoděje.

O kapličky Na Strašné

Dávno pradávno byly lesy okolo Morkovic hluboké a nepřístupné. V Hoštickém revíru žil hajný Ulik se svou ženou. Panimáma Uliková chodívala často lesem do Morkovic. Cestou přes potok byl můstek, odkud byl již les řídký a plný světla. Před můstkem na pravé straně bylo místo zarostlé a tmavé, les hustý a tajemný. A panimáma byla vždy ráda, když už byla za můstkem.

Jednoho dne si přivstala a vydala se do Morkovic ještě za tmy. Najednou před sebou spatřila člověka se svítilnou. Zavolala na něj, ale on se ani neohlédl. Hajná měla sice strach, byla ale také zvědavá.

Sledovala onoho muže a všimla si, že se na můstku zastavil. Světlo náhle zhaslo a muž zmizel. Hajné to nedalo a rychle pospíchala přes můstek, ale nikde nikdo. Po chvíli se ohlédla. Nikdo za ní nešel, ale v roklině okolo potoka viděla, jak se mihá několik světel. Pospíchala dál, stále jí však ona příhoda nešla z mysli.

Doma ji večer vyprávěla hajnému. Její manžel, který pocházel ze Slízan, kde v letech 1526 – 1562 žili Čeští bratři, seděl, poslouchal a po chvíli řekl: „Já ti povím, co jsi viděla. Ale nikomu o tom nesmíš říct ani slovo.“

A tak jí pověděl, co věděl...“Po bitvě na Bílé Hoře byla jednota Českých bratří rozprášena a ti, co zbyli, se museli ukryvat. Čas od času za nimi přišel jejich kněz a bratři se pak sešli k tajným modlitbám. Teď se jich ještě několik tajně scházelo v tom hustém lese okolo potoka. Jsou to věrní stoupenci českých bratří a ta světla v lese svědčí o tom, že tam měli vyznavači této víry tajné shromáždění. Lidé si mysleli, že tam straší, a proto začali tomu místu říkat „Strašná“, ale správně se jmenuje Strážná. Tak je to zapsané v knihách.“

Aby lidé zahnali „zlé duchy“, postavili na můstku kapličku. I když se zde Čeští bratři dávno nescházejí, kaplička stojí dodnes.

1. 6. 1. Téma: Tvorba vlastní pověsti

Otázky:

O čem jsme si včera povídali?

Co bývá v pověstech zmíněno?

(K jakému místu se vztahuje, co se tam stalo, komu se to stalo.)

Úkol:

Každý žák si vybere jedno z témat týkajících se Kroměříže, Arcibiskupského gymnázia, nebo kroměřížských památek a vybranému tématu vytvoří pověst. Kromě fantastických zvrátů a úkazů však zmíní i reálné informace. Mohou vycházet ze svých poznámek, z materiálů poskytovaných vyučujícím (viz teoretická část diplomové práce), v krajním případě mohou použít internet.

1. Dobití města Kroměříže Švédy
2. Morová rána
3. Zboření mostu při útěku Německých okupantů z města
4. Stavba Podzámecké zahrady
5. Sochy v Podzámecké zahradě
6. Zmizení celého hradu, kromě věže
7. Bludiště v Květné zahradě
8. Uzavření školy
9. Znovuobnovení školy

Následně žáci své práce přednesou ostatním spolužákům.

1. 7. Téma: Procházka městem

1. 7. 1. Příprava

Cíl: Žáci samostatně vyhledávají informace k vybranému tématu. Používají relevantní zdroje a jsou ochotni pracovat ve skupině.

Metody: skupinová práce

Pomůcky: výkres A3, internet, knihy

Časová dotace: 2 vyučovací jednotky

Žáci se rozdělí do 4 skupin

1. skupina – historie a současnost Arcibiskupského gymnázia

- důležité historické události
- osobnosti spojené se školou
- náročnost přijímacích zkoušek
- kroužky
- informace, kterými byste nalákali nové studenty

2. skupina – historie a současnost města

- důležitá historická data
- osobnosti spojené s Kroměříží
- zeměpisné údaje, počet obyvatel
- vedení města

3. skupina – památky a zajímavá místa

(můžou použít i památky, které vytvořili oni, nebo jejich spolužáci, ale musejí to zmínit)

- zámek, zahrady - kdy vznikli, kdo je nechal postavit a co zajímavého v nich najdeme
- další architektonické památky jako kostely – jak se jmenují, kde je najdeme, co je na nich/v nich zajímavého

4. skupina – Kultura v Kroměříži

- Kulturní události, které by mohli spolužáky a potenciální nové žáky školy zaujmout – Festivaly, akce na Florii, akce v muzeu, trhy na náměstí, Kino, atd.

Žáci si v těchto skupinách připraví důležité informace tak, aby každý něco ke svému tématu byl schopný říct. Informace mohou čerpat buď z internetových zdrojů (kromě wikipedie), nebo z knih, které jim poskytne učitel.

Během vyučovací hodiny si připraví informace a přepíše je na velký papír A3, který opatří obrázkem souvisejícím s jejich tématem. V případě, že je to možné, mohou žáci tuto práci dokončit společně po vyučování.

Příští den se obléknou tak, aby reprezentovali školu.

1. 7. 2. Procházka městem

Cíl: Žáci jsou ochotni prezentovat svá témata před ostatními spolužáky.

Metody: Výklad, rozhovor

Časová dotace: 1 vyučovací jednotka

Průběh:

Učitel se s žáky přesune před školu, kde bude prezentovat první skupina žáků téma Historie a současnost školy.

Mohou si pomáhat vytvořeným „plakátem“. Podmínkou je, aby každý žák k tématu něco řekl.

Poté se všichni přesunou ke kašně na náměstí, kde bude prezentovat skupina číslo dvě.

Další dvě skupiny si mohou rozhodnout jestli, případně kam se chtějí přesunout, nebude-li to příliš daleko.

Nakonec se celá skupina přesune do Podzámecké zahrady na procházku a zmrzlinu.

Otázky po skončení prezentací:

Co jste si zapamatovali o historii města?

Co jste si zapamatovali o historii školy?

K návštěvě které památky vás spolužáci nalákali?

Na jakou akci pořádanou v Kroměříži byste rádi šli?

Na závěr se plakáty mohou vystavit ve škole, aby si je mohli prohlédnout i ostatní žáci.

2. Pracovní list na konci projektu

Město Kroměříž bylo založeno ve.....století. V roce 1423 byla Kroměříž obležena..... V roce 1643 došlo k dobití města , město bylo zapáleno a poškozen byl i zámek. O opravu a rozkvět města se zasloužilV roce 1857 začala výstavba, která byla dokončena o 3 roky později. V roce 1911 získalo Arcibiskupské gymnázium právo.....

Od 31. 3. 1919 bylo Arcibiskupské gymnázium jednojazyčným gymnáziem, dříve bylo V roce 1949 bylo gymnázium zrušeno z rozhodnutí.....moci. Ke znovuobnovení Arcibiskupského gymnázia došlo roku.....na podnět olomouckého arcibiskupa Františka Vaňáka. Květná a Podzámecká zahrada byly roku 1998 zapsány na seznam.....

Správné odpovědi:

13. století

Husity

Švédy

Karel Lichtenštejn z Kastelkorna

Arcibiskupského gymnázia

Veřejnosti

Česko-německé/ dvojjazyčné

Komunistické

1991

Ze kterého roku přibližně pochází první písemná známka o Kroměříži? (1107)

Kolik let přibližně má Arcibiskupské gymnázium?

Co umožňovala studentům válečná maturita? (umožňovala ukončit studium ve zkrácené formě)

Co pro školu znamenalo právo veřejnosti? (vlastní maturity)

Který z absolventů Arcibiskupského gymnázia byl slavný cestovatel a orientalista? (Alois Musil)

Jaké máme v Kroměříži památky? (např. Arcibiskupský zámek, Podzámecká zahrada, Květná zahrada.)

Jak se zachránil chlapec v pověsti o sv. Jakoubku? (Zakokřhal mrtvý kohout)

3. Hodnocení žáků

1. Co se vám na projektu líbilo?

2. Co se vám na projektu nelíbilo?

3. Chtěli byste si některou z projektových činností zopakovat? Jestli ano, tak kterou?

4. Co nového jste se díky projektu dozvěděli? (Zmiňte aspoň 3 informace)

5. Co jste se během projektu dozvěděli o sobě?

6. Myslíte, že pro vás projekt byl v něčem přínosný? V čem?

7. Ohodnoťte známkou (jako ve škole), jak se vám projekt celkově líbil.

4. Vyhodnocení projektu

Projekt s názvem „Naše Kroměříž“ je příkladem toho, jak by se mohlo projektové vyučování s tímto tématem zrealizovat. Žáci by si díky tomuto projektu měli zapamatovat stručné informace nejen o historii města, ale i školy, na jejíž půdě studují. Tak si žáci mohou vytvořit lepší vztah k městu a místu, ve kterém někteří žijí, jiní „pouze“ přebývají v době studia. Díky práci ve skupinách by si žáci měli osvojit koexistenci v kolektivu, sebe prosazení, ale zároveň i nalezení kompromisu. V úkolech samostatných je zase cílem projevení kreativity a netradičního tvůrčího řešení.

Žáci by se během projektu měli nejen dozvědět nové informace, měli by také rozvíjet klíčové kompetence a vlastní fantasi.

Produktem projektu je výstava výtvarných děl (plakátů) žáků, která slouží nejen k výzdobě školy, ale i uvědomění si toho, v jak krásném a výjimečném městě mají někteří žáci možnost žít, nebo alespoň studovat.

Závěr

Diplomová práce je zaměřena na historii města Kroměříže a Arcibiskupského gymnázia. Zahrnuje také významné osobnosti spojené s Kroměříží a neméně důležité historické památky.

Tato práce konkrétně přináší průřez dějinami města Kroměříže od jeho založení, násilného obsazení ať již husitskými, či Švédskými vojsky, až po období první a druhé světové války po současnost. V další řadě se zaměřuje na dějiny Arcibiskupského gymnázia od jeho vzniku v 19. století, přes období první a druhé světové války až po současnost.

Součástí diplomové práce je projekt „Naše Kroměříž“, ve kterém se žáci dozvídají o historii města, školy a některých důležitých historických památek, zároveň se seznamují s některými významnými osobnostmi.

Tento projekt má za cíl ukázat žákům v čem je město Kroměříž jedinečné a zajímavé a v čem je zajímavá i jejich škola, která je součástí tohoto města.

Projekt vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnaziální vzdělávání, vzdělávací oblasti Člověk ve společnosti. Další vzdělávací oblasti související s projektem jsou: Informační a komunikační technologie, Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura.

V projektu jsou zahrnuty i pověsti spojené s okresem Kroměříž. Žáci se tak seznámí nejen s městem, ale i s jeho okolím. Tyto pověsti jsou zároveň motivací pro tvorbu vlastních pověstí spojených přímo s městem Kroměříž. Tato činnost má za cíl nejen rozvoj kreativity žáků, ale i podpoření zájmu o město.

V závěru praktické části je pracovní list, který je reflexí pro žáky a také zpětnou vazbou pro učitele. Hodnotící list dává prostor žákům vyjádřit své připomínky k projektu a učiteli umožňuje zhodnotit, nakolik byl tento projekt pro žáky tento projekt z jejich pohledu přínosný.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Seznam použité literatury

ARCIBISKUPSKÉ GYMNÁZIUM, *Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži 1854 – 1950 : vydáno k zahájení nového školního roku 1991*. Kroměříž: Grafia, 1991.

ČERVINKA, Arnošt. *Významné osobnosti Arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. V Kroměříži: Arcibiskupské gymnázium, 2007.

DUBOVSKÝ, Aleš. *Kroměříž ve stínu hákového kříže*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 1995.

DVOŘÁČEK, Petr. *Naše nejkrásnější historické zahrady*. Olomouc: Rubico, 2008.

GRAUBNER, Jan, ZATLOUKAL, Ondřej, ed. *Kroměříž - Květná zahrada 1691: Flower Garden - Kremsier 1691*. Kroměříž: Národní památkový ústav, 2008.

JAKUBEC, Ondřej. *Renesanční zámek*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009, s. 23 – 31.

JILÍK, Jiří. *Chřiby: pověsti z hor i podhůří*. Boršice: Buchlov, 2018. Chřiby záhadné a mytické (Buchlov). ISBN 978-80-906524-5-3.

KOPECKÝ, Milan a Josef POHANKA, HASHEMI, Michaela, ed. *Jan Milič z Kroměříže a Jan z Jenštejna*. Žďár nad Sázavou: Cisterciána Sarensis, 1999.

KOUTNÝ, Vladimír. *Almanach vydaný k 10. výročí znovuoobnovení arcibiskupského gymnázia v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2001, s. 33

KOUTNÝ, Vladimír. *Almanach vydaný k 150. Výročí založení chlapeckého semináře 1854 – 2004*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium, 2004, s. 7.

KOUTNÝ, Vladimír. *Almanach – Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži*. Kroměříž: Arcibiskupské gymnázium. 1996.

KRÚPA, Václav. *Kronika města Kroměříže 1948*. Kroměříž: MNV, 1948.

MEJSNAR, Karel, *Kronika města Kroměříže 1960*. Kroměříž: MNV, 1960.

Pálka, Petr. *Konec války v Kroměříži a role Josefa Žourka z Rataj*. Kroměříž. 2005.

PERŮTKA. *Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži*. 1. vyd. Kroměříž: Národní památkový ústav, ú.o.p. v Kroměříži, 2009.

PEŘINKA, František Václav. *Dějiny města Kroměříže: Díl I. Obsahující dobu po rok 1620*. Kroměříž: Obecní rada, 1913. 544 s.

PEŘINKA, František Václav. *Dějiny města Kroměříže: Díl druhý část I. a II. (Dějiny let 1619 – 1695)*. Kroměříž: Národní výbor, 1947. 1072 s.

PEŘINKA, František Václav. *Dějiny města Kroměříže: Díl druhý část čtvrtá*. Kroměříž: Národní výbor, 1948. 798 s.

PERŮTKA, Marek, JAKUBEC, Ondřej. *Kroměříž: Historické město a jeho památky*. Kroměříž. 2012.

PEŘINKA František, Václav. *Osm let jezuitské koleje v Kroměříži, Sborník historického kroužku 33, 1932*.

PEŘINKA, František Václav. *Vlastivěda moravská. Místopis Moravy*. Brno 1911-1912.

SIGMUD, Ladislav. *Odboj Kroměřížanů proti okupantům v letech 1939-1945*. Kroměříž 1975.

SPÁČIL, Jindřich a Bohumil ŘEZNÍČEK. *Z časů dávných i nedávných: výbor pověstí Kroměřížska a Holešovska*. V Kroměříži: Odbor školství ONV, 1969.

SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížská kronika: metodická pomůcka vlastivědná*. Kroměříž: Kroměřížská Jiskra, 1963.

SPÁČIL, Jindřich. *Kroměřížský sněm 1848–1849: kronika prvního ústavodárného shromáždění rakouských národů*. Kroměříž: Městský osvětový sbor, 1933.

SPÁČIL Jindřich, Kroměříž. Brno: Blok, 1971.

ŠTĚTINA, Jan. *Gotický hrad*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009.

TOGNER, Milan. *Barokní rezidence*. In: NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV. ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V KROMĚŘÍŽI. Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži. Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži, 2009.

ZAHRADNÍČEK, František a Antonín LUKÁŠ. *Kroměříž na fotografiích Františka Zahradníčka*. Kroměříž: AggrA, 1997.

ZAPLETALOVÁ Marta, *Kronika města Kroměříže 1989*. Kroměříž: MNV, 1989.

Internetové zdroje

Bruno, hrabě ze Schaumburgu – Arcibiskupství olomoucké. *Arcibiskupství olomoucké - Oficiální stránky olomoucké arcidiecéze* [online]. Arcibiskupství olomoucké. [cit. 27. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.ado.cz/arcidieceze/historie/posloupnost-biskupu/bruno-hrabe-ze-schaumburgu/>

Historie Podzámecké zahrady – Arcibiskupský zámek v Kroměříži. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [online] Arcibiskupský zámek v Kroměříži. [cit. 10. 03. 2022] Dostupné z: <https://www.zamek-kromeriz.cz/historie-podzamecke-zahrady/>

Historie – Květná zahrada Kroměříž [online] Květná zahrada Kroměříž. [cit. 10. 03. 2022]. Dostupné z: <https://www.kvetnazahrada-kromeriz.cz/cs/o-zahrade/historie>

Jaromír Hnilička – Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky* [online]. Město Kroměříž. [cit. 21. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/slavne-osobnosti/osobnosti-mesta-kromerize/jaromir-hnilicka/>

Mudr. Josef Kvapilík – Město Kroměříž. *Město Kroměříž - oficiální stránky*[online]. Město Kroměříž. [cit. 23. 04. 2022]. Dostupné z: <https://www.mesto-kromeriz.cz/o-meste/historie/slavne-osobnosti/osobnosti-mesta-kromerize/mudr-josef-kvapilik/>

Vize školy - AGKM – Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. *AGKM - Arcibiskupské gymnázium v Kroměříži* [online]. Kroměříž [cit. 20. 04. 2022] dostupné z: <https://www.agkm.cz/skola/vize-skoly.html>

Hora – Hrad Cimburk. Hrad Cimburk u Koryčan. [online]. [cit. 13. 06. 2022] dostupné z: <https://cimburk.eu/povesti/hora/>

Hostýn: Historie i pověsti druhého nejdůležitějšího poutního místa na Moravě. [online]. Regionální vydavatelství s.r.o. [cit. 13. 06. 2022]. Dostupné z: <https://www.novinykraje.cz/blog/2020/08/07/hostyn-historie-i-povesti-druheho-nejdulezitejsiho-poutniho-mista-na-morave/>

Pověst: Kterak jezuita Jáchyma o drunt připravil – *Zlínský deník – informace, které jsou vám nejbliž* [online]. [cit. 13. 06. 2022] Dostupné z: https://zlinsky.denik.cz/kultura_region/kterak-jezuita-jachyma-o-grunt-pripravil20080530.html

Pověst o poustevníkovi na hradě ve Střílkách – *Slovácký deník. Slovácký deník – informace, které jsou vám nejbliž*. [online]. [cit. 13. 06. 2022]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/tydenik_slovacko/expedice-chriby-2-loupeznik-ve-strilkach20080814.html

Rytíř – Hrad Cimburk. *Hrad Cimburk u koryčan* [online]. [cit. 13. 6. 2022] dostupné z: <https://cimburk.eu/povesti/rytir/>

Seznam obrázků

FABIAN, Petr. Mlýnská brána [foto]. In: Hrady – zříceniny [online]. [Cit. 16.6.2022].
Dostupné z: https://www.hrady-zriceniny.cz/f_kromeriz.htm

AGKM. Arcibiskupské gymnázium. [foto]. In: AGKM [online]. [Cit. 16.6.2022]. Dostupné z:
<https://agkm.cz/skola/historie.html>

ČÁSTKA, Jiří. Arcibiskupský zámek v Kroměříži [foto]. In: Region kroměřížsko[online].
[Cit. 16.6.2022]. Dostupné z: <https://www.region-kromerizsko.cz/misto/8/730-zamek-a-zahrady-kromeriz-unesco-pamatka-v-centru-mesta>.

ŠKLETA, Jiří. Květná zahrada [foto]. In: Itras [online]. [Cit. 16.6.2022]. Dostupné
z: <https://itras.cz/kvetna-zahrada-kromeriz/galerie/9575/>

PITTER, Luděk. Kostel sv. mořice [foto]. In: Hrady [online]. [Cit. 16.6.2022]. Dostupné
z: <https://www.hrady.cz/kostel-sv-morice-kromeriz/galerie/96483#images-18>

MORKUSOVÁ, Andrea. Kostel sv. Jana Křtitele [foto]. In: Informuji [online]. [Cit.
16.6.2022]. Dostupné z: <https://www.informuji.cz/objekt/11738-kostel-sv-jana-kr-titele/>

Neznámý. Podzámecká zahrada. [foto]. In: Výlety – zábava [online]. [Cit. 16.6.2022].
Dostupné z: <https://www.vylety-zabava.cz/zoo-farmy-kone/stredni-morava/1021-zvirata-v-podzamecke-zahrade-v-kromerizi>

Neznámý. Podzámecká zahrada [foto]. In: Kudy z nudy [online]. [Cit. 16.6.2022]. Dostupné
z: https://www.kudyznudy.cz/aktivity/podzamecka-zahrada-v-kromerizi?gclid=CjwKCAjw77WVBhBuEiwAJ-YoJE--X7e0C2OVwJHSJniRxWxQM0uCHXNTCMbhBIT9II7DEBiziNv0KxoCb58QAvD_BwE

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Leona Valášková
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Dějiny města Kroměříže a Arcibiskupského gymnázia
Název v angličtině:	History of city Kroměříž and Archbishop's grammar school
Anotace práce:	<p>Práce se zabývá historií města Kroměříže a Arcibiskupského gymnázia od jeho založení až do dnes. Stručný popis historie města slouží jako podklad pro vývoj a změny Arcibiskupského gymnázia.</p> <p>Praktická část se zabývá návrhem projektu pro žáky 1. Ročníku nižšího gymnázia.</p> <p>Cílem projektu je představit žákům město Kroměříž, jeho památky, a také jejich školu.</p> <p>K získání zpětné vazby se využívá pracovní list a dotazník.</p>
Klíčová slova:	Historie města Kroměříže, Historie Arcibiskupského gymnázia, památky, projekt a pracovní list, dotazník.
Anotace v angličtině:	<p>The thesis deals with history of city Kroměříž and with the history of Archbishop's grammar school. An outline of the city history serves as a background for the school progression and changes</p> <p>The practical part of the thesis aims to design a school project to introduce pupils of lower grammar school the city of Kroměříž, his</p>

	sights and also their school. To elicit feedback upon the results of the pupils' research worksheet and questionnaire are used.
Klíčová slova v angličtině:	History of city Kroměříž, the history of Archbishop's grammar school, sights, project, worksheet, questionnaire.
Rozsah práce:	87 stran
Jazyk práce:	čeština